

Збірник наукових матеріалів
XIV Міжнародної науково-практичної
інтернет - конференції
el-conf.com.ua

«ПЕРСПЕКТИВНІ НАПРЯМКИ НАУКОВИХ
ДОСЛІДЖЕНЬ»

24 листопада 2017 року

Частина 1

м. Вінниця

Перспективні напрямки наукових досліджень, XIV Міжнародна науково-практична інтернет-конференція. – м. Вінниця, 24 листопада 2017 року. – Ч.1, с. 78.

Збірник тез доповідей укладено за матеріалами доповідей XIV Міжнародної науково-практичної інтернет-конференції Перспективні напрямки наукових досліджень, 24 листопада 2017 року, які оприлюднені на інтернет-сторінці el-conf.com.ua

Адреса оргкомітету:
2018, Україна, м. Вінниця, а/с 5088
e-mail: el-conf@ukr.net

Оргкомітет інтернет-конференції не завжди поділяє думку учасників. У збірнику максимально точно збережена орфографія і пунктуація, які були запропоновані учасниками. Повну відповідальність за достовірну інформацію несуть учасники, їх наукові керівники та рецензенти.

Всі права захищені. При будь-якому використанні матеріалів конференції посилання на джерела є обов'язковим.

ЗМІСТ

ЮРИДИЧНІ НАУКИ

<i>Бережна Т. О.</i> , АУТСТАФІНГ ПЕРСОНАЛУ ЯК ВИД ЗАПОЗИЧЕНОЇ (ПОЗИКОВОЇ) ПРАЦІ.....	5
<i>Бідюк Д.А.</i> , ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ НЕПОВНОЛІТНІХ.....	9
<i>Бондарев О.Б.</i> , ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ УПОВНОВАЖЕНОГО ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ВІЙСКОВОСЛУЖБОВЦІВ.....	12
<i>Гаркуша В.О.</i> , ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГОНКОНГУ ЯК СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВ.....	16
<i>Гриценко М.О.</i> , ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ.....	20
<i>Дзявун Ю.С.</i> , ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ МІЖНАРОДНОЇ ЦИВІЛЬНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ.....	23
<i>Докучаєва В.О.</i> , ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМ СТАТУСОМ.....	25
<i>Драшпуль В.С.</i> , АТОМІЗМ АРАБО-МУСУЛЬМАНСЬКОЇ ФІЛОСОФІИ: ИСТОКИ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ.....	27
<i>Зіборова К.П.</i> , ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДВОКАТУРИ АБО РЕАЛІЇ МАЙБУТНЬОГО.....	29
<i>Кончина К.М.</i> , ПОРІВНЯННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА У ФРАНЦУЗЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ.....	32
<i>Корнієнкова К.М.</i> , ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ.....	34
<i>Корнієнкова К.М.</i> , УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ.....	36

<i>Костік Я. О., ПРОБЛЕМИ ГАРАНТІЙ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ..</i>	39
<i>Ліфашина Д.Є., УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ.....</i>	41
<i>Мищикова Н. К., ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ МІЖНАРОДНИХ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ.....</i>	43
<i>Олефір А.Ю., ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА – ПЕРВИННИЙ СУБ'ЄКТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....</i>	47
<i>Пілецька Є.О., ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МОНОПОЛІЇ В УКРАЇНІ.....</i>	49
<i>Проценко О. А., СПІВВІДНОШЕННЯ КРИТЕРІЇВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПОКАРАННЯ.....</i>	52
<i>Проценко О. А., ПРАВОВА ПРИРОДА ІНСТИТУТУ ОМБУДСМЕНА З ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ.....</i>	54
<i>Расторгуєва Н.В., ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН З ВРАХУВАННЯМ ЗМІН ПЕРЕДБАЧЕНИХ НОВИМ ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ.....</i>	56
<i>Саградян М. С., МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ.....</i>	61
<i>Сисой В.В., ПІДГОТОВКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ.....</i>	64
<i>Стебліна М. А. ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО РОЗУМІННЯ НОРМ JUS COGENS ТА ЇХ МІСЦЕ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА.....</i>	66
<i>Татаренко Ю.А., ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ВЕНСКОЙ КОНВЕНЦИИ О ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ СНОШЕНИЯХ В СОВРЕМЕННОЙ ДИПЛОМАТИИ.....</i>	70
<i>Щербінін К. В., ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ.....</i>	73

АУТСТАФІНГ ПЕРСОНАЛУ ЯК ВИД ЗАПОЗИЧЕНОЇ (ПОЗИКОВОЇ) ПРАЦІ

Бережна Т. О.

*студентка Полтавського юридичного інституту
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Полтава, Україна*

Аутстафінг як вид нетипової зайнятості населення виник у ХХ ст. у США. Період 20-30-х рр. характеризується стабілізацією економічних відносин в країні, налагодженням конвеєрного методу масового виробництва, розвитком основних галузей промисловості, таких як машинобудівна, електротехнічна, авіаційна, інших, що дозволяло збільшувати надходження до державного бюджету [3, с. 123].

Окрім економічного піднесення, суттєво змінювався ринок праці. Через запровадження автоматизованого процесу виробництва, що стало причиною скорочення робочих місць, а також через зростання кількості сезонних робіт виникла необхідність в систематизації трудових ресурсів країни. Важливу роль у встановленні явища аустафінгу відіграли професійні спілки, які намагалися забезпечувати робітників, зайнятих на збиранні врожаю та інших низькокваліфікованих працівників певним набором соціальних гарантій. Їх діяльність полягала у заключенні договорів з фермерами та виплаті грошових компенсацій робітникам у «мертвий сезон» [3, с. 123].

Вже більш широкого, масового поширення у світі, зокрема у Європі аустафінг набув у 50-60-х рр. ХХ ст. В післявоєнний період економіка країн почала виходити на новий рівень завдяки політиці "повної зайнятості": проводилася заміна застарілого обладнання, оновлення виробництва та створення нових галузей економіки, таких як нафтохімія, електроніка, мав місце також великий попит на всі види промислової продукції, як виробничого призначення, так і на товари широкого вжитку (Німеччина, Англія). В Японії було введено антимонопольне законодавство, згідно з яким розпущено найбільші монопольні концерни. Безпосередньо в США, було внесення величезної кількості поправок в трудове законодавство, які захищають інтереси співробітників [3, с. 121][8, с. 87][10].

Для врегулювання даного питання на міжнародному рівні МОП прийняла Конвенцію № 181 «Про приватні агенства зайнятості» 1997 р., у якій «позикову працю було визнано допустимою формою трудових відносин». Станом на сьогодні, даний нормативно-правовий акт не ратифіковано Україною. Імплементация документа має важливе значення для регулювання існуючих

відносин позикової праці, оскільки в Конвенції наймання працівників спеціально для надання їхньої праці третім особам визнана правомірною процедурою, що суперечить національному трудовому законодавству.

Розвиток аутстафінгу в Україні починається з кінця 1990-х – початку 2000-х рр. Вперше цю практику почали застосовувати великі транснаціональні корпорації, що активно використовували цей механізм як форму адміністрування персоналу через її комфортність та економічну вигідність [12, с. 142].

На сучасному етапі розвитку підприємництва в Україні з причин недостатньої поінформованості як працівників, так і роботодавців аутстафінг є дуже непоширеним явищем. Міжнародні компанії демонструють більш високий ступінь довіри і зацікавленості в послугах аутстафінгу, аніж вітчизняні - 72% проти 28% [1, с. 96][11, с. 400]. Проте вимоги сьогодення, зокрема Європейська інтеграція України, поступово збільшують тенденцію застосування такої форми зайнятості.

Відсутність законодавчого закріплення щодо надання послуг аутстафінгу донедавна ускладнювала його застосування на практиці. Лише з прийняттям Податкового кодексу України від 02.12.2010 р. ситуація дещо змінилася, оскільки в Кодексі з'явилося визначення поняття «послуги з надання персоналу». Відповідно до пп. 14.1.183 ПКУ «послуга з надання персоналу» – це господарська або цивільно-правова угода, відповідно до якої особа, яка надає послугу (резидент або нерезидент), відправляє в розпорядження іншої особи (резидента або нерезидента) одну або декілька фізичних осіб для виконання визначених цією угодою функцій» [9]. Відповідно ст. 39 ЗУ «Про зайнятість» діяльність аутстафінгу здійснюється на підставі дозволу, що надається Центральним органом виконавчої влади, що реалізує державну політику у сфері зайнятості населення та трудової міграції. Порядок видачі дозволу регулюється відповідною Постановою КМУ № 359 «Про порядок отримання дозволу на наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в іншого роботодавця». Крім того, слід зазначити, що у відповідності до ч. 3 ст. 36 Закону України «Про зайнятість населення» постановою Кабінету Міністрів України від 05.06.2013 № 400 затверджений «Порядок формування та ведення Переліку суб'єктів господарювання, які надають послуги з посередництва у працевлаштуванні, та суб'єктів господарювання, які здійснюють наймання працівників для подальшого виконання ними роботи в Україні в інших роботодавців». Відповідно до частини 5 Порядку, для включення до Переліку посередники подають до Державної служби зайнятості рекомендованим листом з повідомленням про вручення заяви за формою, встановленою Мінсоцполітики. Таким чином, суб'єкти господарювання, що надають послуги з аутстафінгу, зобов'язані

надіслати до Державної служби зайнятості відповідні належно оформлену. Хочемо зазначити, що згідно із ч. 3 ст. 53 ЗУ «Про зайнятість населення», у разі відсутності дозволу щодо зайняття аутстафінгом – накладається штраф у двадцятикратному розмірі мінімальної заробітної плати [5].

Отже, можна говорити про початок формування законодавчої бази для застосування аутстафінгу на практиці.

Аутстафінг як різновид нестандартної зайнятості найманих працівників дозволяє компаніям регулювати чисельність працівників, при цьому не прив'язувати її до офіційної чисельності штату підприємства. Як правовий механізм, це виведення працівників зі штату фактичного роботодавця (підприємства) і оформлення їх до штату іншого роботодавця (провайдера), при цьому працівники залишаються працювати на попередньому робочому місці і виконувати попередні обов'язки, а обов'язки роботодавця стосовно них виконує вже провайдер [2][8, с. 153]. Крім того, підприємству не доводиться витратити час на процедуру оформлення персоналу, а отже, значно полегшується процес прийому та звільнення. Аутстафінг значно оптимізує штатний розклад, витратну частину фонду оплати праці та дозволяє уникнути трудових спорів.

В науковій літературі до основних особливостей організації праці, які виокремлюють аутстафінг серед інших видів атипової зайнятості відносять працевлаштування на двох місцях роботи одночасно, офіційну зайнятість не за місцем безпосередньої роботи з укладенням договору про надання послуг, а також збереження соціальних гарантій, але в мінімальному обсязі [8, с. 164].

Останній пункт виділяють як один з його основних недоліків. Крім цього, противники використання аутстафінгу нарікають на відсутність правових та соціальних механізмів контролю та високі соціальні ризики через нерівність сторін трудових відносин. У трудовому праві, загалом, домінує концепція добровільної зайнятості та принцип свободи праці. Проте коли йде мова про такий вид позикової зайнятості, профспілки, які відстоюють права найманих працівників, майже не утворюються, а тому роботодавець, фактично, в односторонньому порядку диктує та встановлює вигідні лише йому умови договору. Колективні договори, хоч і забезпечують захист працівників, проте і він є не значним, оскільки нетипові працівники вкрай рідко підпадають під дію цього договору. Науковці вважають, що аутстафінг як вид праці представляє собою значну соціальну небезпеку. Легалізація позикової праці є не тільки невиправдана з точки зору права, але й абсолютно аморальною, оскільки людина не може бути предметом оренди [4]. У будь-якому випадку, до таких працівників мають бути застосовані аналогічні права і пільги, що й для штатних.

На думку вчених, позикова праця загалом не вписується в межі трудового права, а тому за відсутності регулювання такого виду праці знижується рівень захисту працівників. Негативне ставлення до аутстафінгу висловлюють і профспілки. У Програмі VI З'їзду Федерації професійних спілок України від 24.03.2011 «Гідна праця – основа соціального добробуту та економічного прогресу» одним із основних завдань було визначено протидію атипичним формам зайнятості [5][7, с. 155][12, с. 147].

Зменшення розмірів заробітної плати, збільшення тривалості робочого часу, неналежні умови праці, відсутність належного рівня соціальних гарантій, що має місце в умовах стабільної зайнятості, а також відсутність можливості захистити свої права через профспілки відносять до значних недоліків аутстафінгу, що вказує на його непривабливість для застосування на практиці [4][8, с. 167].

Проте, поруч з негативними факторами, варто виокремити й позитивні. Так, аутстафінг попри все, менш ризиковий ніж аутсорсинг. Під ризиком тут варто розуміти, наприклад, відмову виконувати свої зобов'язання через отримання більш вигідного замовлення від іншої фірми, що свідчить про зловживання компанії-надавача послуг (провайдера) своїм становищем. Окрім цього, підприємство, яке використовує послуги аутстафінгу збільшує кількість співробітників, не змінюючи при цьому системи оподаткування. До переваг варто також віднести підвищення інвестиційної привабливості компанії та зниження навантаження на кадрові відділи підприємства [6][12, с. 141].

Таким чином, Україні варто ратифікувати Конвенцію МОП № 181 про приватні агентства зайнятості. Одна із цілей документу є отримання законодавчого закріплення надання дозволу на діяльність приватних агентств зайнятості, а також захист працівників, які користуються їх послугами. Законодавство України, що регулює діяльність як суб'єктів господарювання, що надають послуги у сфері посередництва у працевлаштуванні, так і суб'єктів господарювання, що здійснюють найм працівників з метою виконання ними трудової функції в інших роботодавців, має зазнати змін. Необхідно закріпити відповідні норми, які б порівняли штатних працівників та тих, що виведені зі штату в індивідуальних та колективних правах.

Література:

1. Ачкасова О. В. Організаційні та правові аспекти здійснення аустафінгу в Україні / О. В. Ачкасова // Проблеми економіки. – 2014. - № 2. – с. 95-99.
2. Быкова А. Аутстаффинг – «аренда работников». – Дебет-Кредит. – 2013. – № 19. - Режим доступа: [https://online.dtkk.ua/Book/«ДК»%20№19-2013%20\(рус\).epub /navPoint-10](https://online.dtkk.ua/Book/«ДК»%20№19-2013%20(рус).epub/navPoint-10)

3. Виноградов А. В. Особенности использования аустаффинга в современных российских организациях / А. В. Виноградов // Вестник Московского университета имени С. Ю. Витте. Серия 1. Экономика и управление. – 2014. – № 2 (6). – с. 121-126.
4. Гавловська Н. І., Якимець Ю. Проблеми і перспективи застосування аутстафінгу в Україні / Н. І. Гавловська, Ю. Якимець // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://www.rusnauka.com/20_DNI_2013 /Economics/ 5_142876.doc.htm
5. Про зайнятість населення [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/5067-17/page>.
6. Кохан В. П. Нестандартна зайнятість в Україні: виклики часу / В. П. Кохан // Право та інноваційне суспільство. – 2013. – № 1. – Режим доступу: http://nbuv.gov.ua/UJRN/pric_2013_1_11.
7. Лагутіна І. В. Нестандартні форми зайнятості та особисті немайнові трудові права працівників / І. В. Лагутіна //Право і суспільство. – 2014. – № 5. – с. 151-156.
8. Петрова І. Л., Бухаров В. В. Ефективність застосування аутсортингу та аутстафінгу для великих підприємств / І. Л. Петрова, В. В Бухаров // Вчені записки Університету «КРОК». – 2014. – Вип. 37. – с. 163-170.
9. Податковий кодекс України [Електронний ресурс]. – 2017. – Режим доступу до ресурсу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/2755-17>.
10. Співачук В. Л. Економічна історія // [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://lubbook.org/book_269.html
11. Якимів А. І. Особливості використання аустафінгу для забезпечення стабільного розвитку організацій / Науковий вісник НЛТУ України. – 2012. – Вип. 22 (14). – с. 397-405.
12. Хохлова І. В. Аустафінг (виведення за штат) персоналу: проблематика та перспективи в сучасних економічних умовах України / І. В. Хохлова // Український соціум. – 2013. – № 4 (47). – с. 140-150.

Юридичні науки

ОСОБЛИВОСТІ АДМІНІСТРАТИВНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ
НЕПОВНОЛІТНІХ

Бідюк Д.А.

Студентка юридичного інституту
Національного авіаційного університету
м.Київ , Україна

Україна є досить демократичною державою та дотримується ліберальної концепції прав людини, яка є найбільш лояльною з усіх нині існуючих і відкриває широкі можливості для реалізації громадянином особистих прав та свобод. Одним з пріоритетних напрямків нашої країни є розбудова громадянського суспільства, що зумовлює собою сприйняття особистості як найвищу цінність держави. Дана ідея знаходить своє відображення у співвідношенні пом'якшуючих та обтяжуючих обставин при вчиненні злочину або правопорушення, де перші займають вищу позицію. Це питання є досить важливим, адже зараз наявна велика кількість злочинів та правопорушень, винними в яких є неповнолітні особи.

Неповнолітні віднесені до категорії особливих суб'єктів адміністративних правовідносин. Це пов'язано насамперед з тим, що, не досягши дорослого віку, особа має певні психологічні та фізіологічні особливості, які грають роль пом'якшуючого критерію при застосуванні певних санкцій за вчинені правопорушення. Стаття 24-1 Кодексу України про Адміністративні правопорушення визначає, що неповнолітні – це особи віком від 16 до 18 років. Такий вік адміністративної відповідальності встановлений завдяки нормам міжнародного права та чинним міжнародним актам, таким як Декларація прав людини і громадянина, Конвенція прав дитини[3].

Задля полегшення своєї класифікації, адміністративна відповідальність має певні загальні ознаки: настає лише за дії, що є законодавчо закріплені; виступає у ролі засобу суспільних відносин у сфері державного управління; у випадку порушення адміністративно-правових вимог настає не перед іншою стороною, а перед державою[2,с.82].

Адміністративна відповідальність має свої особливі ознаки для спеціальних суб'єктів. Таких налічується досить велика кількість, але можна виділити головні: 1)використання заходів, що не становлять матеріальний характер, а скоріше виховний; 2)сукупність законодавчо закріплених випадків, коли особа несе відповідальність на загальних підставах, котрі пов'язані з підвищеною шкідливістю даних діянь; 3)відсутність застосування адміністративного арешту; 4)органом, що розглядає справи про відповідальність є районні, районі у містах, міські суди, наділені правом притягнення до відповідальності тощо.

Відповідно до статті 24-1 Кодексу України про Адміністративні правопорушення, при вчиненні правопорушення до неповнолітніх можуть бути застосовані такі заходи впливу: зобов'язання публічного вибачення перед потерпілим; попередження; догана(сувора догана); передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, які їх замінюють, чи під нагляд педагогічному або трудовому колективу за їх згодою, а також окремим громадянам на їх прохання[1].

Зобов'язання публічно або в іншій формі вибачитись перед потерпілим-найменш суворая санкція з усіх існуючих. Цей захід орган адміністративної юрисдикції використовує у випадках, коли визнано, що неповнолітній зрозумів неправомірність своєї поведінки, суспільну шкоду скоєного діяння і покаявся в ньому. Питання про форму публічного вибачення вирішує орган адміністративної юрисдикції з урахуванням усіх обставин справи і побажань потерпілого.

Попередження — більш суворий захід виховного впливу, його суть полягає в усному оголошенні органом адміністративної юрисдикції офіційного від імені держави осудження неповнолітнього правопорушника і його поведінки, яка виявилась у скоєнні адміністративного проступку.

Догана або суворая догана є заходами, які застосовуються до неповнолітніх правопорушників у випадку систематичного невиконання ними встановлених правил поведінки і скоєння правопорушень, що свідчать про формування антисуспільної установки. Догана або суворая догана є жорсткішими заходами, ніж попередження неповнолітнього.

Передача неповнолітнього під нагляд батькам або особам, що їх замінують, складається з накладення на вказаних осіб органом адміністративної юрисдикції зобов'язання з посилення виховного впливу на неповнолітнього правопорушника: здійснення культурно-виховних заходів; роз'яснювальної роботи; систематичного контролю поведінки неповнолітнього та ін. Під особами, що замінують батьків, розуміються усиновителі, опікуни і піклувальники.

Також існують певні дії, що обтяжують відповідальність за вчинене правопорушення: якщо винний продовжує свою протиправну поведінку, незважаючи на наказ уповноважених осіб припинити її; повторне вчинення одного і того самого правопорушення; здійснення неправомірних дій групою осіб[2,с.86].

Отже, адміністративна відповідальність щодо неповнолітніх осіб досить лояльна. Це зумовлено насамперед демократичною формою устрою в країні та відповідності міжнародним стандартам права. Принцип гуманізму має своє місце при застосуванні заходів впливу на правопорушника, тобто пом'якшуючі обставини завжди передують обтяжуючим, навіть якщо і ті, і інші наявні в одному скоєному правопорушенні.

Література:

1. Кодекс України про адміністративні правопорушення. Верховна Рада України. Київ. Парламентське видавництво. 1997 р.
2. Алфьоров С. М., Ващенко С. В., Долгополова М. М., Купін А. П. Адміністративне право. Загальна частина. Навч. посіб. — К.: Центр учбової літератури, 2011. — 216 с.

ПИТАННЯ ФУНКЦІОНУВАННЯ ІНСТИТУТУ УПОВНОВАЖЕНОГО
ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ В КОНТЕКСТІ ЗАХИСТУ
КОНСТИТУЦІЙНИХ ПРАВ ВІЙСКОВОСЛУЖБОВЦІВ

Бондарев О.Б.,

аспірант юридичного факультету

Інститут законодавства Верховної Ради України, м. Київ. Україна

Забезпечення та захист прав людини завжди потребує особливої уваги, оскільки саме це показує рівень правової держави та її роль у світі. Дане питання завжди виступає досить складним та окреслює низку завдань системного характеру, які роками залишаються невирішеними.

З метою забезпечення дотримання прав громадян нашої держави створено спеціальну державну інституцію – Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини. Це незалежна від інших органів, впливова та визнана національна інституція, яка здійснює парламентський контроль за додержанням конституційних прав та свобод людини та працює з метою становлення України як правової держави, в якій дотримання прав та свобод кожного є безумовним.

В умовах проведення на частині території держави антитерористичної операції та масштабного реформування правоохоронної системи особливої уваги потребує забезпечення та захист конституційних прав такої категорії громадян України, що охоплюється згідно з чинним законодавством найменуванням «військовослужбовці».

Відтак невід'ємним елементом політики України виступає соціальний захист військовослужбовців, ветеранів армії і членів їх сімей. Вона являє собою систему заходів, які спрямовані на компенсацію деяких обмежень конституційних прав даної категорії громадян України. Важливого значення має вирішення проблем забезпечення їх якісним спорядженням, амуніцією, медичними послугами, життєво необхідними засобами захисту тощо.

Не менш важливими є і проблеми поінформованості щодо своїх конституційних прав громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України, інших військових формуваннях, правоохоронних органах, ветеранів військової служби та служби в правоохоронних органах, осіб, визнаних

інвалідами внаслідок травм або захворювань, отриманих у період проходження служби, ветеранів війни з числа вказаних осіб та членів їх сімей, а також громадян, які підлягають призову на військову службу або перебувають в запасі.

З метою захисту дотримання прав військовослужбовців Уповноважений призначає посадову особу (представника Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у справах захисту прав військовослужбовців), якій делегує повноваження щодо здійснення парламентського контролю за одержанням прав громадян, які перебувають на службі у Збройних Силах України, інших військових формуваннях, правоохоронних органах, осіб, визнаних інвалідами внаслідок травм або захворювань, отриманих в період проходження служби, ветеранів війни з числа вказаних осіб та членів їх сімей [3].

Слід зазначити, що на посаду Представника Уповноваженого з даних питань призначається особа з вищою освітою за відповідною спеціальністю, що сприяє здійсненню ним своїх функціональних обов'язків на належному кваліфікаційному рівні [3].

Не менш важливою є вимога до означеної посадової особи щодо стажу роботи за фахом, який має становити не менше семи років. Такі вимоги до досвіду роботи є адекватними, адже саме знання галузі та практичних проблем військовослужбовців, які підкріплені теоретичними засадами, можуть на певному рівні гарантувати високий рівень обізнаності у даній сфері захисту прав та на належному рівні виконувати покладені завдання. Такими завданнями згідно з чинним законодавством України є: забезпечення здійснення парламентського контролю за дотриманням прав, свобод та законних інтересів військовослужбовців; координація діяльності відділу з питань захисту прав військовослужбовців; участь у підготовці пропозицій з питань діяльності щодо розробки законопроектів та нормативно-правових актів, які необхідні для запобігання порушенню прав військовослужбовців або сприяння їх поновленню; участь у засіданнях комітетів Верховної Ради України, круглих столах, семінарах, міжвідомчих робочих групах; розгляд звернень військовослужбовців та членів їх сімей, які надходять до Уповноваженого з прав людини; участь у підготовці пропозицій з питань своєї діяльності щодо відкриття проваджень про порушення прав і свобод військовослужбовців та контроль їх ходу; складання та підписання протоколів про адміністративні правопорушення за невиконання законних вимог Уповноваженого з прав людини; представництво Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини в Україні та за її межами [3].

Представник Уповноваженого підпорядковується безпосередньо Уповноваженому та здійснює свою діяльність в межах делегованих йому повноважень, визначених завдань та функцій.

Для реалізації завдань та виконання покладених обов'язків представник Уповноваженого з питань захисту прав військовослужбовців наділяється комплексом прав, спрямованих на здійснення компетенції Уповноваженим визначеної у ст. 11 Закону України «Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави». Означені права представника Уповноваженого переважно деталізовані у розділі 3 Посадової інструкції. Зокрема він за дорученням Уповноваженого діє від його імені та представляє його інтереси з усіма правами, що надані чинним законодавством; має право бути присутнім на засіданнях представницьких і виконавчих органів державної влади різних рівнів, відвідувати без перешкод підприємства, установи, організації, органи місцевого самоврядування, колегіальні засідання органів військового управління, органів прокуратури, органів внутрішніх справ, податкових органів а також інших спеціалізованих державних органів та установ, до компетенції яких належить дотримання прав та свобод військовослужбовців; відвідувати без попереднього повідомлення про час і мету відвідування військові частини (підрозділи), гауптвахти, спеціалізовані підрозділи, що сприяє здійсненню належного контролю за дотриманням прав військовослужбовців.

Таким чином, інститут спеціалізованого парламентського контролю у справах захисту прав військовослужбовців уособлюється в Україні у двох посадових особах - Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини, який безпосередньо визначений як суб'єкт парламентського (демократичного цивільного) контролю над Воєнною організацією держави та представнику Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини у справах захисту прав військовослужбовців. Останній, будучи підпорядкованою посадовою особою Уповноваженому Верховної Ради України з прав людини реалізує визначені делеговані повноваження.

Ефективність спеціалізованого парламентського контролю у справах захисту прав військовослужбовців значною мірою залежить від дієвості правового інструментарію, яким володіють відповідні суб'єкти контролю. Йдеться, зокрема про форми і методи здійснення спеціалізованого парламентського контролю Уповноваженим Верховної Ради України з прав людини та його представником.

В числі зазначеного правового інструментарію особливої уваги заслуговують проведення моніторинрів за додержанням та захистом прав і свобод військовослужбовців в Україні органами державної влади, місцевого самоврядування, об'єднаннями громадян, підприємствами, установами,

організаціями незалежно від форми власності та їх посадовими та службовими особами, які своїми діями (бездіяльністю) порушували права і свободи військовослужбовців. Результати таких моніторинрів та комплексна оцінка стану додержання та захисту їх прав і свобод представляються у Верховній Раді України у вигляді щорічних доповідей про стан дотримання та захисту прав та свобод військовослужбовців.

Згідно чинного законодавства, обов'язковими вимогами до змісту щорічних доповідей Уповноваженого є посилення на випадки порушень прав і свобод військовослужбовців, щодо яких представником Уповноваженого було вжито відповідних заходів, на результати перевірок, що здійснювалися протягом року, висновки та рекомендації, спрямовані на поліпшення стану забезпечення їх прав і свобод [2].

У таких доповідях обов'язково мають відзначатися виявлені представником Уповноваженого недоліки в законодавстві щодо захисту прав і свобод даної категорії громадян, тобто фактично на Уповноваженого покладається обов'язок здійснювати моніторинг законодавства в цій сфері.

У разі необхідності, крім щорічної доповіді, Уповноважений з прав людини може представити Верховній Раді України спеціальну доповідь з окремих питань додержання в Україні прав і свобод військовослужбовців.

Згідно щорічної та спеціальної доповіді Уповноваженого, Верховна Рада України приймає постанови, що мають значення для коригування правової політики держави в означених сферах та забезпечення ефективності захисту прав людини в Україні.

Література:

1. Офіційний сайт Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ombudsman.gov.ua
2. Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини: Закон України // Відомості Верховної Ради України. –1998. – № 20. – ст. 99.
3. Посадова інструкція представника Уповноваженого з питань захисту прав військовослужбовців Секретаріату Уповноваженого Верховної Ради України [Електронний ресурс]. – Режим доступу: www.ombudsman.gov.ua
4. Про демократичний цивільний контроль над Воєнною організацією і правоохоронними органами держави : Закон України від 19.06.2003 р. № 975-IV [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/975-15>.

ОСОБЛИВОСТІ ПРАВОВОГО СТАТУСУ ГОНКОНГУ ЯК СУБ'ЄКТА МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Гаркуша В.О.

*студентка факультету консалтингу та міжнародного бізнесу
Харківський національний економічний університет
імені Семена Кузнеця
м. Харків, Україна*

В сучасних умовах глобалізації, інтеграції та динамічного розвитку міжнародних політико-економічних відносин важливого значення набуває питання чіткого визначення кола суб'єктів міжнародного права, а також їхніх прав і обов'язків. Одним із таких суб'єктів міжнародного права є Гонконг – особливий адміністративний район Китайської Народної Республіки.

Актуальність дослідження цієї теми зумовлена необхідністю більш детально розглянути юридичні властивості та права Гонконгу як учасника міжнародних відносин, проаналізувати категорію правосуб'єктності регіону та визначити на цій основі його правовий статус, оскільки на сьогоднішній день питання правосуб'єктності Гонконгу є досить дискусійним та недостатньо дослідженим.

Важливо відмітити, що дослідженням характерних ознак правового статусу Гонконгу у деякій мірі займалися такі вчені: Джермен Т., Косенко К., Куполевський А., Чжао Хун. Проте, проблема чіткого визначення правосуб'єктності регіону і розгляду його як незалежного суб'єкта міжнародного права до цього висвітлювалися лише фрагментарно.

Метою написання статті є вивчення й характеристика правового положення та міжнародної правосуб'єктності Гонконгу як спеціального адміністративного району КНР.

Перш за все необхідно зазначити, що суб'єктами міжнародного права є учасники міжнародних правовідносин, які мають певні міжнародні права та обов'язки. Однією з найпоширеніших класифікацій суб'єктів міжнародного права є їхній поділ на 2 категорії: первинні та вторинні. До первинних, як відомо, відносять держави, народи і нації, які борються за незалежність, а до вторинних належать міжнародні організації, державоподібні утворення та інші суб'єкти, діапазон яких залежить від волі первинних.

На основі приведеної вище систематизації виникає необхідність визначення типу суб'єктів, до яких слід віднести Гонконг. Існуючі точки зору з цього приводу досить різняться між собою. Деякі вчені переконані, що Сянган – це лише формально залежна від КНР територія, яка має необмежену

правосуб'єктність. Інші стверджують, що Гонконг є вторинним суб'єктом міжнародного права і підпорядковується волі первинного – КНР. Третя група вчених вважає цей район адміністративно-територіальною одиницею КНР, яка взагалі не має правоздатності, дієздатності та деліктоздатності як окремий суб'єкт міжнародного права.

Для ґрунтовного аналізу поставленої проблеми та коректного визначення юридичного статусу Гонконгу варто звернутися до історії регіону. За даними досліджень виявилось, що, починаючи з ХІХ ст., Сянган був офіційною колонією Великобританії, яка отримала контроль над частиною територій острова в ході Першої опіумної війни. Станом на 1898 рік Британська імперія отримала від китайської влади весь регіон в столітню оренду, до якого також входили так звані Нові території. Основною причиною, через яку Об'єднане королівство було змушене передати Сянган Китаю, стала прийнята в 1960 році Декларація ООН про деколонізацію, яка закріплювала невід'ємне право на повну незалежність та свободу народів усіх колоніальних країн. До того ж, закінчувався термін оренди Нових територій, а Пекін у свою чергу наполягав на приналежності Гонконгу до китайської території. Таким чином, 1 червня 1997 року Гонконг перейшов під контроль Китаю і отримав офіційну назву – Спеціальний Адміністративний Регіон (САР) всередині Китайської Народної Республіки [1, с. 2].

Слід зауважити, що сьогодні цей район не має повної незалежності й надалі залишається особливим районом КНР. Відповідно до Основного закону, який був затверджений у 1990 році і виконує роль конституції Гонконгу, місцева влада зберігає суверенітет і свободу дій у сфері внутрішнього правового регулювання лише у чітко визначених випадках, а зовнішню політику та оборону контролює КНР.

Варто зазначити, що такі відносини між Китаєм та Гонконгом закріплені також Об'єднаною китайсько-британською декларацією з питання передачі Гонконгу, Конституцією спеціального адміністративного регіону КНР Гонконгу (Основний закон Сянгану) та принципом «одна країна, дві системи», згідно з яким САР гарантована широка автономія на найближчі 50 років (до 2047 р.) щодо всіх аспектів управління, які не стосуються міжнародних відносин і будь-яких воєнних заходів [2, с. 125].

На основі фундаментального дослідження Конституції Спеціального Адміністративного Регіону Китайської Народної Республіки Гонконгу було виявлено, однією з найважливіших особливостей правового статусу цієї території є наявність власної законодавчої, виконавчої влади, багатопартійності й адміністративного управління (ст. 2 Конституції Гонконгу). Сюди ж можна віднести існування власної давно усталеної правої системи, заснованої на Англійському Загальному праві, яка має незалежне судочинство і найвищу

судову інстанцію. Гонконг залишає за собою право контролювати поліцейські сили, грошову та митну системи, міграційну політику і зберігає представництво в міжнародних організаціях, автономно бере участь в різноманітних міжнародних заходах. Важливо зазначити, що на території району зберігається капіталістична система, і жодні принципи соціалістичного суспільного ладу КНР не повинні застосовуватися в САР, що зазначено в преамбулі та ст. 5 Конституції САР. Крім того, всі раніше діючі закони Гонконгу залишаються в силі, за виключенням тих, які суперечать сучасній конституції (ст. 8 Основного закону Сянгану).

Проте Гонконг залишається підзвітним КНР, яка юридично закріпила приналежність Сянгану до неї в ст. 1 Конституції САР, де зазначено, що «Спеціальний Адміністративний Регіон Гонконг є невід'ємною частиною Народної Республіки Китай».

Матеріали здійсненого дослідження дозволяють виокремити й іншу особливість правового статусу Гонконгу: своєрідне регулювання права САР на самостійне ведення іноземних справ. Оскільки в ст. 13 Основного закону Гонконгу передбачена можливість надання регіону Китаєм повноважень для підтримки міжнародних зв'язків, на основі цього можна стверджувати, що САР є вторинним суб'єктом міжнародних відносин, який на даному етапі відзначається пасивністю дій і не наполягає на наданні права для самостійної побудови міжнародних відносин [3, с. 118].

Поряд з цим простежується схожа тенденція щодо здійснення судової влади. Як було зазначено вище, Гонконг має самостійну судову систему, але при розгляді справ, які стосуються зовнішньої безпеки та іноземних справ, суди САР не мають юрисдикції. Проте в ст. 19 Конституції Сянгану закріплена процедура, згідно з якою суди можуть отримати дозвіл у вигляді спеціального сертифікату від ЦНУ КНР на вирішення спорів такого типу. Таким чином, вищенаведені приклади є підтвердженням того, що Сянган наділяється спеціальною компетенцією, що дає всі підстави розглядати його як вторинний суб'єкт міжнародного права [3, с. 118].

На противагу цим твердженням можна розглянути особливий стан і взаємодію збройних сил Гонконгу та Китаю. Відповідно до ст. 14 Основного закону САР, влада Гонконгу може використовувати за взаємною згодою місцевий гарнізон для підтримки громадського правопорядку та ліквідації наслідків стихійних лих. Це положення певною мірою закріплює право Сянгану на власній території управляти воєнними силами на самостійній основі. Однак це повноваження не поширюється на можливість врегулювання міжнародних конфліктів, що підтверджує відсутність суверенітету влади Гонконгу, оскільки одним з його ознак є так зване «право війни» – право ведення воєнних дій в ході міжнародного збройного конфлікту [4, с. 4].

Не можна залишити поза увагою й той факт, що Гонконг все ж проводить самостійну міжнародну політику. Під час здійснення комплексного аналізу зовнішньої політики КНР було виявлено, що між нею та Російською федерацією існує договір щодо уникнення подвійного оподаткування від 1994 р. [5, с. 306]. Як виявилось, ця угода не поширюється на Гонконг, оскільки згідно зі ст. 106 – 108 Конституції САР, йому гарантується право на самостійну податкову систему до 2047 р. Тобто право на окрему податкову систему є визначеною свободою у внутрішньонаціональній сфері діяльності Гонконгу і не підтверджує зовнішньополітичної самостійності. Для спростування цього переконання можна відзначити, що в даному випадку Гонконг самостійно обрав план дій щодо податкової політики, яка стосується не лише національної податкової системи, але й міждержавної, незважаючи на те, що за законом відповідальність за вирішення іноземних справ бере на себе КНР.

Іншим аргументом, який підтверджує, що фактична зовнішня діяльність САР проводиться врозріз з усталеним юридичним устроєм, є особливий митний статус, яким володіє Гонконг. Відповідно до ст. 116 Конституції Сянгану, регіон розглядається як спеціальна митна територія, що передбачає його участь в укладанні міжнародних договорів і торгівельних угод, право на виконання обов'язків по ратифікованим домовленостям окремо від Китаю, а також право на незалежне встановлення або відміну експортних квот, тарифів та митних зборів. [5, с. 311]. Це в свою чергу підтверджує, що ЦНУ КНР передає Сянгану частину своїх економічних прав, які притаманні суверенітету.

Також суб'єкт дослідження характеризується активністю та самостійністю участі в різних міжнародних організаціях таких як Світова організація торгівлі (СОТ) та Азійсько-Тихоокеанське економічне співробітництво (АТЕС). Варто зауважити, що Гонконг є повноправним членом СОТ нарівні з унітарною державою КНР. При цьому при вирішенні конфліктів в рамках СОТ окремі митні території володіють таким же об'ємом прав, необхідних для захисту своїх зовнішньоекономічних інтересів, як і держави-члени СОТ [5, с. 318]. Таким чином, теоретично можливий конфлікт між Гонконгом та КНР, як учасниками СОТ. Наслідки такого спору важко оцінити, адже КНР як суверенна держава може в будь-який момент обмежити автономію Сянгану в економічній сфері. А для того, щоб вважатися суб'єктом міжнародного права необхідно мати фактичну можливість захистити свої права та інтереси і притягнути до відповідальності будь-кого з учасників такої угоди або договору.

Таким чином, проведене дослідження дає змогу стверджувати, що сьогодні Гонконг не має повної територіальної незалежності та самостійності у проведенні зовнішньополітичної діяльності. САР КНР володіє певними повноваженнями в різних сферах внутрішньодержавної та в чітко визначених

випадках зовнішньоекономічної політики, що створює підстави для визначення Гонконгу як вторинного суб'єкта міжнародного права, правосуб'єктність якого обмежена первинним суб'єктом – КНР. При цьому можна констатувати, що Сянган досяг значних успіхів у своєму розвитку, і на сучасному етапі є одним з провідних фінансових, науково-технологічних, інноваційних і політичних центрів Азії та світу. А це в свою чергу обґрунтовує можливі майбутні передумови виходу Гонконгу зі складу КНР і його подальший розвиток як незалежної, економічно та соціально стабільної держави, і визначення Гонконгу як первинного суб'єкту міжнародного права.

Література:

1. Джермен Т. М. Возз'єднання Гонконгу з Китаєм: Вплив на Китай / Т. М. Джермен // Міський Університет Гонконгу. – 2003. – 2 с.
2. Грим Е.Д. Збірник договорів та інших документів з історії міжнародних відносин на Далекому Сході / Е.Д. Грим // Москва. – 1927. – 125 с.
3. Банаєв В.О. Проблема правового статусу Гонконгу / В.О. Банаєв // Москва. – 1952. – С. 118.
4. Капто А. С. Право війни / А.С. Капто // Право и политика. – 2001. – № 1. – С. 4.
5. Куполевський О.Г. Гонконг в системі світових економічних зв'язків / О.Г. Куполевський // Москва. – 1970. – С. 306–318.

УДК 349.2

Юридичні науки

ПРОБЛЕМИ ПРИТЯГНЕННЯ ПРАЦІВНИКІВ ДО ДИСЦИПЛІНАРНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ ЗА ЗАКОНОДАВСТВОМ УКРАЇНИ

Гриценко М.О.,

студент міжнародно-правового факультету

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Дисциплінарна відповідальність є важливим видом юридичної відповідальності і полягає у накладенні на працівника, який вчинив дисциплінарний проступок, дисциплінарних стягнень. Завдяки цьому дисциплінарна відповідальність є важливою складовою забезпечення трудової дисципліни.

Метою дисциплінарної відповідальності є: по-перше, забезпечення понесення працівником певних санкцій за вчинений проступок; по-друге, сприяння збалансованості інтересів як працівника, так і роботодавця; по-третє,

вона має превентивний характер, тобто стимулює працівника додержуватись встановлених правил.

Відповідно до Кодексу законів про працю, а саме ст.147, передбачено, що до порушників трудової дисципліни може бути застосовано тільки один із двох видів стягнень. Це або догана, або звільнення. Однак на думку багатьох вчених таке положення дещо не відповідає сучасним трудовим правовідносинам, оскільки перелік стягнень, які може застосовувати роботодавець занадто короткий.

Безперечно, цей перелік не має бути безмежно довгим, але з метою забезпечення диференціації заходів дисциплінарного стягнення залежно від ступеня тяжкості вчиненого порушення, форми вини правопорушника, заподіяної шкоди необхідно розширити перелік дисциплінарних стягнень. Із цього виходить також національний законодавець. У новому проекті Трудового кодексу, який було внесено до Верховної Ради України, у ст.402 зазначено, що, окрім догани та звільнення, дисциплінарним стягненням також буде визначено зауваження. Завдяки цьому у роботодавця виникне альтернатива, адже на сьогодні, при бажанні зберегти трудові відносини, він може застосувати до працівника лише догану. З одного боку, роботодавець зобов'язаний врахувати і тяжкість вчиненого проступку, і заподіяну шкоду, і попередню роботу працівника, а з іншого, практично не має варіантів у притягненні до відповідальності працівника, оскільки можливо лише оголосити працівнику догану або звільнити його [3, с.329].

Безперечно ми не можемо говорити про повну відсутність у роботодавця альтернативи у виборі стягнення при бажанні зберегти трудові відносини з працівником. Відповідно до ст.152 КЗпП роботодавець може передати питання про порушення трудової дисципліни на розгляд трудовому колективу. В даному випадку ми можемо говорити про наявність певного вибору, хоча такий вибір є досить невеликим.

Також проблемним питанням є накладення штрафів на працівників роботодавцем. Чинні закони України не передбачають накладення штрафу на особу за порушення умов трудових договорів. Однак, така практика в нашій країні є. Роботодавці намагаються застосовувати штрафи до осіб за запізнення, несвоєчасне виконання завдання, прогул і т.п. [4, с.136]. Однак жодного правового механізму застосування штрафу за порушення працівниками трудової дисципліни законами не передбачено, що є порушенням Конституції України, а саме п.22 ч.1 ст.92 в якій зазначено, що виключно законами України визначаються засади цивільно-правової відповідальності; діяння, які є злочинами, адміністративними або дисциплінарними правопорушеннями, та відповідальність за них.

Якщо штраф застосовується за вчинення дисциплінарного проступку, то це є порушенням ст.147 КЗпП, оскільки в даній статті відсутній такий вид стягнення. Штраф, як захід адміністративного стягнення передбачений у ряді норм Кодексу України про адміністративні правопорушення. Однак в зазначеному нормативному акті, підставою його застосування є вчинення особою адміністративного проступку.

Саме тому, застосування штрафу за дисциплінарний проступок не є можливим, оскільки ні нормами КЗпП, ні нормами КУпАП такого виду стягнення за такі правопорушення не передбачено.

Виходячи з вищенаведеного, варто ще раз зазначити, що проблемні питання накладення на працівників дисциплінарних стягнень, потребують детальнішого регулювання. Зокрема, на нашу думку, необхідно:

- 1) визначити на законодавчому рівні заборону застосовувати до працівників, що порушили трудову дисципліну, штраф, а також відповідальність за порушення даної норми;
- 2) доповнити перелік дисциплінарних стягнень також зауваженням, що зазначено в проекті Трудового кодексу.

Ми вважаємо, що завдяки таким змінам будуть краще забезпечуватись права як роботодавців, так і працівників. Доповнення переліку дисциплінарних стягнень зауваженням дозволить роботодавцю визначити, залежно від вчиненого дисциплінарного проступку, яке стягнення необхідно застосувати до працівника в даному випадку. А заборона застосовувати штраф за порушення трудової дисципліни сприятиме зменшенню свавілля роботодавців та охороні прав працівників.

Література:

1. Кодекс законів про працю України, затверджений Законом від 10 грудня 1971р. // Відомості Верховної Ради УРСР. — 1971
 2. Проект Трудового кодексу України № 1108 [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=53221.
 3. Щербина В. І. Трудове право України : підруч. / В. І. Щербина ; за ред. В.С.Венедіктова. – К. : Істина, 2008. – 329 с.
 4. Венедиктов В. С. Теоретичні проблеми юридичної відповідальності в трудовому праві. – Х. : Консул, 1996. – 136 с.
-

ПРАВОВЕ РЕГУЛЮВАННЯ ОСНОВНИХ ПРИНЦИПІВ ДІЯЛЬНОСТІ
МІЖНАРОДНОЇ ЦИВІЛЬНОЇ СЛУЖБИ В КОНТЕКСТІ ДІЯЛЬНОСТІ
ОРГАНІЗАЦІЇ ОБ'ЄДНАНИХ НАЦІЙ

Дзявун Ю.С.

студентка 5 курсу

2 групи Міжнародно- правового факультету

Національного юридичного університету

імені Ярослава Мудрого, м. Харків

Поява перших міжнародних організацій в другій половині ХІХ століття ознаменувала необхідність розроблення концепції функціонального забезпечення їх роботи: кадрова політика, правове становище співробітників організацій, основні принципи та функції їх роботи. Проте, на той час обсяг роботи міжнародних організацій, таких як: Всесвітній поштовий союз, Міжнародний союз охорони промислової власності тощо, порівнюючи зі сьогоденням, не був такий масштабний, і весь персонал складав лише декілька відділів чи департаментів.

Вперше питання міжнародної цивільної служби на глобальному рівні почало виникати за часів діяльності Ліги Націй. 18 травня 1922 року під час Сесії організації представником від Великобританії Артуром Баллфором були зазначені основні принципи міжнародної цивільної служби: а) міжнародний склад; б) міжнародна відповідальність [2].

Згодом було визначено, що міжнародна цивільна служба - це інститут, який функціонально забезпечує роботу міжнародних організацій, до яких в свою чергу висуваються окремі вимоги: незалежність від впливу держави походження; неупередженості, тобто в даному випадку можна говорити про «аполітичність» такої служби, оскільки службовець повинен забути про інтереси своєї держави, заради реалізації цілей організації. Окремі фахівці з міжнародного права, серед них Морріс Хенкі, вважали, що дані вимоги дублювали британські постулати організації державної служби, оскільки вбачали прямий причинний зв'язок між тим, що першим Генеральним Секретарем Ліги Націй став британець Ерік Драммонд, який використав досвід своєї держави в процесі розроблення [4].

При розробці Статуту Організації Об'єднаних Націй взяла рекомендації щодо організації функціонального механізму роботи Організації. Зокрема в ч. 3 ст. 101 Статуту ООН закріпила, що при прийомі на службу і визначення умов служби варто керуватися, головним чином, необхідністю забезпечити високий рівень працездатності, компетенції і добросовісності [1]. Особливу уваги

потрібно приділяти важливості підбору персоналу на ширшій географічній основі. Такими чином, можна зробити висновок, що дана стаття увібрала в себе положення, які були висловлені Еріком Драммондом у 1920 році.

У 1945 – 1946 роках Підготовча комісія ООН прийняла рішення про створення органу, який би сприяв створенню єдиної і цілісної системи міжнародної цивільної служби [3]. І це рішення знаходить своє розумне пояснення, враховуючи правову природу міжнародних організацій, їхню внутрішню структуру, а також особливість статусу міжнародних цивільних службовців, основним обов'язком яких є дотримання міжнародного характеру своєї діяльності, збереження незалежності від будь-яких зовнішніх для організацій впливів.

Попри численні дискусії, щодо стовення такої установи полягала в тому, що деякі фінансові органи ООН, що на той момент базувалися у Вашингтоні були проти створення єдиної мережі міжнародної цивільної служби, аргументуючи це специфічним фінансово - економічним характером своєї діяльності, і у 1948 році при ООН все ж таки було створено Консультативну раду з питань міжнародної цивільної служби, яка і почала роботу над єдиними «Стандартами міжнародної цивільної служби», які були представлені у 1954 році. Згодом роботу над вказаними принципами продовжила вже Комісія з міжнародної цивільної служби, яка була створена у 1972 році [3].

Стандарти міжнародної цивільної служби являють собою звід загально визнаних правил, які регулюють трудові відносини між співробітниками організації, відносини з приводу зловживання службовим становищем, розкриттям інформації, конфлікти інтересів, роль секретаріатів, встановлюють обмеження в період після завершення міжнародної цивільної служби, містять правила щодо взаємовідносин між персоналом та адміністрацією, державами-членами та керівними органами, відносини з громадськістю, з засобами масової інформації, розкривають принцип поваги до різних звичаїв та культур, правила щодо безпеки та охорони, особистої поведінки міжнародних цивільних службовців, роботи поза організацією та позаслужбової діяльності, подарунків, нагород та винагород з джерел поза організацією [5].

В даному документі закріплено базові принципи міжнародної цивільної служби, до яких відносяться такі принципи: сумлінності виконання своїх професійних обов'язків співробітниками організації; лояльність по відношенню міжнародної організації, її органів та статутних цілей; незалежність; неупередженість.

Попри те, що розробники Стандартів врахували базові вимоги, які висувуються до такого роду діяльності, проте, на мій погляд, даний ряд потрібно доповнити такими принципами як: доступ до професійної

міжнародної служби, який передбачає можливість громадян країн - учасниць організації стати співробітниками ООН через систему відкритого конкурсу; заборона дискримінації на основі расової та гендерної приналежності, також можна говорити про доцільність включення до тексту «Стандартів міжнародної цивільної служби» принцип розширеного географічного представництва, який виходить з положень ч. 3 ст. 101 Статуту ООН.

Отже, проаналізувавши основні джерела походження базових принципів діяльності міжнародної цивільної служби в контексті діяльності Організації Об'єднаних Націй та інших міжурядових організацій, варто зазначити, що ідея зі створенням Комітету з питань міжнародної цивільної служби, а також щодо розроблення «Стандартів поведінки для міжнародної цивільної служби» 1954 року з подальшими доповненнями, а також прийняття деяких нормативних актів внутрішнього права організацій відіграє дуже важливе значення для організації роботи апарату міжнародних організацій.

Література:

1. Статут Організації Об'єднаних Націй [Електронний ресурс]. – Режим доступу : http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_010
2. Lecture delivered to Congregation at Oxford University, May 30, 1961 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.un.org/depts/dhl/dag/docs/internationalcivilservant.pdf>
3. Комиссия по международной гражданской службе – История вопроса // Офіційний сайт Організації Об'єднаних Націй : [Електронний ресурс]. – Режим доступу : <http://www.un.org/ru/aboutun/civilservice/icschistory.shtml>
4. Шулипа А. В. Институт международной гражданской службы: история становления и принципы построения / А. В. Шулипа // Национальный юридический журнал: теория и практика. – 2014. – № 3. – С. 270–274
5. Standards of Conduct for the International Civil Service / International Civil Service Commission. – : United Nations, [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <https://icsc.un.org/resources/pdfs/general/standardsE.pdf>

УДК 4414

Юридичні науки

ЦЕНТРАЛЬНІ ОРГАНИ ВИКОНАВЧОЇ ВЛАДИ ЗІ СПЕЦІАЛЬНИМ СТАТУСОМ

*Докучаєва В.О.,
студентка міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

В умовах конституційної та адміністративної реформ, що відбуваються в Україні, особливої актуальності набувають дослідження, присвячені оптимізації системи органів публічної адміністрації. Тому серед важливих завдань, що потребують нагального вирішення, постає питання організації та діяльності центральних органів виконавчої влади в цілому та зокрема центральних органів виконавчої влади зі спеціальним статусом.

Центральні органи виконавчої влади зі спеціальним статусом було введено до системи органів виконавчої влади указами Президента України від 15 грудня 1999 р. «Про систему центральних органів виконавчої влади» № 1672 та «Про зміни у структурі центральних органів виконавчої влади» № 1573. На сьогоднішній день діяльність таких органів регулюється ЗУ «Про центральні органи виконавчої влади» від 17.03.2011р.

Саме в першому з них було зроблено спробу сформулювати основні ознаки ЦОВВ зі спеціальним статусом, що дозволяли б відмежувати цю групу від інших центральних органів виконавчої влади. Так, було закріплено, що зазначений орган має визначені Конституцією та законодавством України особливі завдання та повноваження, щодо нього може встановлюватися спеціальний порядок утворення, реорганізації, ліквідації, підконтрольності, підзвітності, а також призначення і звільнення керівників та вирішення інших питань. Таким чином, на першому місці серед основних ознак ЦОВВ зі спеціальним статусом визначено особливі завдання та повноваження такого органу. Не менш важливими є функції та завдання, які покладаються на певний орган. Адже вони також детермінують його місце в системі органів державної влади, порядок утворення реорганізації та ліквідації, порядок призначення та звільнення керівних органів, управлінські стани тощо.

Однак ні в зазначеному Указі Президента України, ні в нормативно-правових актах з приводу ЦОВВ зі спеціальним статусом, прийнятих пізніше, не було конкретизовано, які ж особливості компетенції органу потребують надання йому особливого статусу в межах органів певної гілки влади (у цьому разі – виконавчої влади) або ж визначення особливого місця в системі органів державної влади. Здебільшого науковці звертають увагу на те, що ЦОВВ зі спеціальним статусом мають особливу компетенцію, однак ґрунтуються при цьому на положеннях Концепції щодо реалізації ЦОВВ зі спеціальним статусом окремих напрямків урядової політики, віднесеної до їх повноважень і виділених із загального спектру повноважень, що належать до повноважень міністерств.

Саме тому одним із важливих завдань на сьогодні, які стоять перед науковцями, є вирішення питання доцільності подальшого існування в системі органів виконавчої влади такої особливої групи органів, як ЦОВВ зі спеціальним статусом. Адже центральний рівень органів виконавчої влади є

особливо чутливим до політичного впливу, наслідком чого є постійні зміни їх організаційно-правових форм та управлінських станів. ЦОВВ зі спеціальним статусом є відносно новою групою органів у системі ЦОВВ, створеною в результаті реформації. З їх створенням постають питання, які ще недостатньо досліджені правовою наукою: питання щодо доцільності існування цієї додаткової ланки в системі ЦОВВ і віднесення до неї тих чи інших органів, дослідження їх «спеціальної» компетенції, що не має дублювати функції та повноваження інших ЦОВВ, що може заважати їх ефективній роботі, достатнього рівня нормативної забезпеченості їх діяльності тощо.

Література:

1. Крупчан О. Компетенція центральних органів виконавчої влади / О. Крупчан // Вісник Академії правових наук України. – 2002. – № 2(29). – С. 47–59.
2. Бріт О. Центральні органи виконавчої влади із спеціальним статусом [Електронний ресурс] / Бріт О. – Режим доступу : <http://www.apdp.in.ua/v26/38.pdf>.
3. Авер'янов В. Система органів виконавчої влади: уточнення концептуальних засад реформування // Вісник державної служби України. – № 2. – 2003 [Електронний ресурс] / Авер'янов В. – Режим доступу : http://nads.gov.ua/control/uk/publish/article;jsessionid=A058D14716D1C4B60C2708D9516E2310?art_id=37464&cat_id=37402.

УДК 141

Філософські науки

АТОМИЗМ АРАБО-МУСУЛЬМАНСКОЙ ФИЛОСОФИИ: ИСТОКИ И ИНТЕРПРЕТАЦИЯ

Драшпунль В.С.,

Национальный юридический университет

имени Ярослава Мудрого

ИПКОЮ, 3 курс, 9 группа

г. Харьков, Украина

Атомизм в арабо-мусульманской философии был развит мутакаллимами (представителями калама – философской теологии ислама) и включал теорию строения вещества, пространства и времени. Бог рассматривался как прямая причина всего в мире, что означало отрицание причинности. Религиозные соображения, которые привели богословов калама к принятию атомизма, в то же время лишили их возможности воспринять атомизм в его первоначальной форме, каким он мыслился в греческой философии.

Исламский атомизм часто выдается за выражение «духа» исламской культуры и «ментальности» творивших ее народов: мышления, не способного к интегрирующей деятельности, к охвату целого; мышления, всегда погруженного в единичное и склонного рассматривать природные и исторические феномены разрозненно, изолированно. Из атомизма порой выводят «специфические» особенности мусульманской науки, искусства и других областей исламской культуры. На самом же деле этот атомизм фактически ограничивался рамками натурфилософии, сосредотачиваясь на тезисе о существовании предела делимости. С этим связана и такая его специфическая черта, как отсутствие разрыва/пустоты между атомами.

Мутакаллимы развивали концепции материи, движения, пространства и времени, которые имеют форму финитизма. Многие мусульманские теологи принимают непротяженность атомов, а также то, что атом не имеет размера и не занимает пространства. Тем не менее, каламские атомы не являются ни геометрическими точками, ни «духовными» монадами. Атом лишен телесности, но занимает место в пространстве, потому что является субстанцией. Наиболее важной характеристикой субстанциальности выступает пространственность. Будучи таковым, атом обладает определенной протяженностью, величиной, объемом, площадью и т.п.

Протяженным атом можно назвать только в составе тела, а телом является соединение атома с атомом. Но как только они разъединяются, каждый из них не будет телом. Атом по-своему протяжен, а его протяженность является началом протяженности вообще, принципом телесности.

В каламской атомистике нашло дальнейшее развитие учение античных атомистов о способе сложения континуума из неделимых. Что касается «формы», в каламе имеется дискуссия относительно того, являются ли каждый из атомов квадратным или круглым. Большинство мутакаллимов видят преимущество квадратной формы над круглой, так квадраты можно соединить так, чтобы между ними не оставалось щели. Это связано с тем, что такое объяснение отражает специфику каламского атомизма, а именно отрицание пустоты. Следует отметить, что этому вопросу они не придавали большого значения, потому что в их учение форма атома не играла никакой роли в объяснении различий в чувственных качествах тел.

Что касается «порядка» или «взаиморасположения», в каламе вообще предполагается, что контакт между атомами имеется и, следовательно, по-видимому, есть различие «порядка», а вес тела будет зависеть от наличия количества тех или иных атомов. Также есть мнение, что отдельный атом не может быть носителем цвета, вкуса, запаха до тех пор, пока не соберется шесть атомов. Собираясь вместе, они образуют тело, и тогда он может быть носителем этих акциденций.

Большинство мутазиликов признавало, что деление тела имеет предел. Для того, чтобы определить делимость атома, мутазилики использовали понятия «неделимая частица» и «единичная, неделимая субстанция». После того как деление доходит до последней черты, остается уничтожение всей «соединенности», остается «неделимая частица». В каламской философии существуют разные мнения о свойствах и существовании неделимой частицы.

В мусульманском философском учении про атомы не обозначены точные цифры, которые определяет наименьшее сочетание частицы, после которых деление не могло бы быть. В их учении ничего не сказано о пустоте между атомами. Мутакалимы, допускавшие существование пустоты, говорили в основном о пустоте вне мира, а если речь заходила о пустоте внутри мира, то имели в виду пустоту между телами, а не атомами.

Таким образом, мутакалимы стояли ближе к геометрическому, математическому атомизму пифагорейско-платоновского типа, чем к физическому атомизму школы Демокрита. Их прежде всего интересовал вопрос о существовании предела делимости тела. В связи с обоснованием финитизма они обсуждали те или иные атрибуты предела делимости атома – его протяженность, стороны, форму, качества и т.п. В каламе не различали атомы по величине, положению или форме, ибо, в отличие от Демокрита и его школы, не объясняли чувственно воспринимаемые качества тел характеристиками атомов и их движения, не выводили вторичных качеств из первичных. Что для мутакалимов атомизм выступает в форме финитизма. Учение об атомах не служит обоснованию каких-либо свойств тела (в отличие от античного атомизма), а лишь утверждает, что деление тел имеет предел – неделимую частичку (финитизм).

УДК 658

Юридичні науки

ПЕРСПЕКТИВИ РОЗВИТКУ АДВОКАТУРИ АБО РЕАЛІЇ МАЙБУТНЬОГО

Зіборова К. П.

*студентка факультету адвокатури
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Відповідно до п. 7 ч. 1 ст. 17 Закону України “Про безоплатну правову допомогу” одним із повноважень такого центру є укладання договорів з адвокатами, включеними до Реєстру адвокатів, які надають безоплатну

вторинну правову допомогу на тимчасовій основі (на підставі окремих договорів про надання послуг). Міністерство юстиції України утворює регіональні (республіканський (Автономної Республіки Крим), обласні, Київський та Севастопольський міські) та місцеві (районні, міжрайонні, міські, міськрайонні, міжрайонні та районні у містах) центри з надання безоплатної вторинної правової допомоги[1,с. 23].

Такі центри є територіальними відділеннями Координаційного центру з надання правової допомоги і формуються з урахуванням потреб відповідної адміністративно-територіальної одиниці та забезпечення доступу осіб до безоплатної вторинної правової допомоги. Таким чином держава утворила організацію, яка підпорядкована Міністерству юстиції та чомусь вирішує, які саме адвокати можуть надавати цю допомогу.

Перспектива розвитку незалежної адвокатури на сьогодні перебуває під загрозою. Ця загроза пов'язана з тим, що держава намагається контролювати цей процес[2,с. 67].

Незалежність професійної діяльності адвоката щодо здійснення захисту, представництва та надання інших видів правової допомоги клієнту є важливим елементом в кожній демократичній державі. Звісно певна категорія людей, зважаючи на їх соціально-економічний стан, не може скористатися кваліфікованою правовою допомогою.

Пріоритетною державною політикою в цивілізованих країнах є надання якісної правової допомоги громадянам та забезпечення судового захисту через незалежну судову систему. Важливе місце в цьому займає інститут адвокатури, як незалежний та самоврядний орган, який шляхом надання кваліфікованої правової допомоги громадянам здатний здійснити захист їх прав та інтересів[3,с. 78].

В даному випадку тиск неминучий, оскільки центри безоплатної правової допомоги входять у систему Міністерства юстиції, яке в свою чергу підпорядковується Кабінету Міністрів України, котрий і може диктувати правила гри адвокатам, відібраним цим органом. Також, багато запитань викликають і витрати бюджетних коштів, стосовно виконання доручень центрів з безоплатної правової допомоги. Для такого прикладу, хочу навести судовий процес, який відбувся над Г. Корбаном. Відразу необхідно зауважити, що ні в якому разі я не намагаюся негативно висловлюватися над діями захисту, навпаки, викликають непорозуміння дії керівництва з центру надання безоплатної правової допомоги. Відповідно до ст. 14 закону України “Про безоплатну правову допомог”, право на таку допомогу мають наступні категорії осіб:

- особи, якщо середньомісячний сукупний дохід їхньої сім'ї нижчий суми прожиткового мінімуму, розрахованого та затвердженого відповідно до Закону

України “Про прожитковий мінімум” для осіб, які належать до основних соціальних і демографічних груп населення, інваліди, які отримують пенсію або допомогу, що призначається замість пенсії, у розмірі менше двох прожиткових мінімумів для непрацездатних осіб, - на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону;

- діти-сироти, діти, позбавлені батьківського піклування, безпритульні діти, діти, які можуть стати або стали жертвами насильства в сім'ї, - на всі види правових послуг, передбачені частиною другою статті 13 цього Закону;

- особи, до яких застосовано адміністративне затримання, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;

- особи, до яких застосовано адміністративний арешт, - на правові послуги, передбачені пунктами 2 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;

- особи, які відповідно до положень кримінального процесуального законодавства вважаються затриманими, - на правові послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону;

- особи, стосовно яких обрано запобіжний захід у вигляді тримання під вартою, - на правові послуги, передбачені пунктами 1 і 3 частини другої статті 13 цього Закону, тощо[4].

Найголовніша проблема полягає в тому, що ми сьогодні стаємо свідками того, як держава намагається підпорядкувати під свою юрисдикцію незалежний інститут адвокатури, що в свою чергу призведе до прямого тиску та можливості “управління” адвокатурою в своїх інтересах. Безперечно, адвокатура повинна розвиватися як самостійний правовий інститут, завданням якого залишатиметься надання комплексної правової допомоги [5,с. 67].

Водночас, повинен також діяти інститут з надання безоплатної правової допомоги певним верствам населення, з метою реалізації положень ст. 55 Конституції України, яка закріплює право на оскарження дій або бездіяльності у судовому порядку. На мою думку, адвокатура має діяти як незалежний інститут, який навіть частиною своїх представників не повинен входити до складу державних органів або підпорядковуватися їм.

Література:

1. Святоцький О. Д. Адвокатура України / О. Д. Святоцький, М. М. Михеєнко. – К. : Видавничий дім «Ін Юре», 1997. – 224 с..

2. Про адвокатуру : Закон України від 19 грудня 1992 р. № 2887-ХІІ // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 9. – Ст. 1.

3. Громадянське суспільство і держава в Україні: проблеми взаємодії : матеріали методолог. семінару / відп. ред. : В. В. Цветков, І. О. Кресіна ; упоряд. Є. В. Перегуда. – К. : Ін-т держави і права ім. В. М. Ко - рецького НАН України, 2004. – 84 с.

4. Дзодзиев В. Проблема становлення демократического государства в России / В. Дзодзиев. – М. : Ad Marginem, 1996. – 303 с.

5. Козьмініх А. В. Адвокатура як інститут громадянського суспільства в сучасній науці / А. В. Козьмініх // Актуальні проблеми політики. – Вип. 36. – Одеса, 2009.

Юридичні науки

ПОРІВНЯННЯ ОРГАНІВ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ В УКРАЇНІ ТА У ФРАНЦУЗЬКІЙ РЕСПУБЛІЦІ

Кончина К.М.

*студент міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого*

На сьогоднішній день питання системної діяльності органів місцевого самоврядування є досить актуальним. Місцеве самоврядування повинно бути розглянуто комплексно як складова частина системи публічної влади.

В зв'язку з досить швидкими процесами глобалізації, загальної європейської інтеграції і, як наслідок, процесами уніфікації державного устрою і адаптації законодавства до європейських стандартів, ми не можемо уникнути порівняння місцевого самоврядування в Україні та в інших країнах.

Останнім часом, все більшого резонансу серед широкого загалу викликають процеси пов'язані з функціонуванням місцевого самоврядування (розширення повноважень, делегування окремих повноважень виконавчої влади органам місцевого самоврядування з дотриманням принципів законності, доцільності, обґрунтованості, добровільності та підконтрольності тощо).

Потребують пояснення визначення основних засад та основ діяльності місцевого самоврядування, а також постає питання про відповідність місцевого самоврядування в Україні стандартам, які існують в побудові відповідних органів в європейських країнах, враховуючи обраний західноєвропейський напрямок розвитку нашої держави.

Зважаючи на те, що Конституція України за своєю структурою схожа на французьку конституцію, форми державного устрою і правління є формально і фактично однаковими, пропонується розглянути в порівнянні місцеве самоврядування (далі - МС) в Україні та у Французькій республіці.

Перш за все, варто визначити правову основу діяльності МС. Діяльність МС в Україні регулюється перш за все Конституцією України (Розділ XI «Місцеве самоврядування»), а також ЗУ «Про місцеве самоврядування в

Україні» та іншими нормативно-правовими актами. МС у Французькій республіці регулюється Конституцією Франції (Розділ XI «Про місцеві колективи», фактично лише ст.72 вказаного розділу) , а також Адміністративним кодексом, який повністю регулює всі питання, що стосуються організації і діяльності МС.

Особливої уваги заслуговує виділення основних засад діяльності МС. Стаття 4 ЗУ «Про місцеве самоврядування» виділяє принципи народовладдя, законності, гласності, колегіальності, поєднання місцевих і державних інтересів, виборності, правової, організаційної, матеріально-фінансової самостійності в межах повноважень, підзвітності та відповідальності перед територіальними громадами їх органів та посадових осіб, державної підтримки та гарантії місцевого самоврядування, судового захисту прав місцевого самоврядування. Діяльність французького МС діє на засадах самостійного управління, особливої форми фінансування діяльності, а також принципах народовладдя, законності, справедливості і демократизму.

Так як система органів місцевого самоврядування в Україні тяжіє до континентальної (французької) моделі МС, не дивно, що системи МС в Україні і у Франції є досить схожими. Українська система МС включає: територіальну громаду, сільську, селищну, міську раду, сільського, селищного, міського голову, старосту, виконавчі органи сільської, селищної, міської ради, районні та обласні ради, що представляють спільні інтереси територіальних громад сіл, селищ, міст, органи самоорганізації населення. В Конституції визначено особливий статус міст Києва та Севастополя.

Відповідно до законодавства Франції систему МС представлено комунами як базовою ланкою МС (а також єдиною адміністративно-територіальною одиницею), невід'ємною складовою виступає муніципальна рада, а мер та його заступники складають виконавчий орган влади – муніципалітет. Великі комуни можуть бути поділені на міські райони, представницьким органом такого району може виступати рада району. Окремими рівнями адміністративно-територіального устрою виступають департамент (орган самоврядування – генеральна рада) і округ (головний представницький орган – окружна рада). У Франції також міста Париж, Марсель і Леон є містами зі спеціальним статусом, в них діють 2 рівні МС: рівень комуни та рівень міського району, при цьому кожен рівень має свого мера та свою раду.

Отже, порівнявши правову основу, основні засади побудови і функціонування та систему МС в Україні і Франції ми можемо говорити про подібність їх між собою. Розглядаючи Французьку республіку як країну подібну до України за територіальним устроєм, кількістю населення, належністю до однієї правової сім'ї, ми можемо сказати, що досвід цієї країни у

процесі децентралізації є досить успішним. На сьогоднішній день Україна є країною, яка тільки починає робити поступові кроки у цьому напрямку (зміна законодавства, надання більшої влади органам місцевого самоврядування). Тому необхідно перш за все шукати переваги того чи іншого підходу побудови системи МС і враховувати недоліки, це забезпечить реалізацію прав і свобод людини і громадянина, а також нормальне існування та розвиток правової держави і громадянського суспільства.

УДК 4414

Юридичні науки

ЗВІЛЬНЕННЯ ВІД КРИМІНАЛЬНОЇ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ

Корнієнкова К.М.,

студентка міжнародно-правового факультету

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Розвиток сучасної кримінально-правової думки, практика законотворення та застосування кримінального закону переконують у наявності двоєдиної тенденції у справі протидії злочинності. Перша з них – це застосування до винних кримінального покарання. Друга тенденція полягає у певному відході від позицій класичної школи щодо жорсткого зв'язку злочину та покарання. У випадках вчинення нетяжких злочинів та злочинів середньої тяжкості суспільство нерідко зацікавлене врегулювати конфлікт, що виник, іншим шляхом, ніж застосування покарання. Однією з форм протидії злочинності стало звільнення особи, яка вчинила злочин, від кримінальної відповідальності за цей злочин. Саме тому КК України 2001 р. передбачає випадки, коли за певних умов держава в особі суду відмовляється від реалізації свого виключного права подальшого провадження кримінального переслідування осіб, що вчинили відповідні злочини, і звільняє їх від кримінальної відповідальності, а тому закономірно – і від покарання.

Звільнення від кримінальної відповідальності – це передбачена законом відмова держави від застосування до особи, яка вчинила злочин, обмежень її певних прав і свобод, визначених КК України. У вітчизняній кримінально-правовій літературі довгий час дискутується питання щодо конституційності інституту звільнення особи від кримінальної відповідальності. Суперечність такого інституту Конституції України вбачається в тому, що від кримінальної відповідальності звільняється особа, яка за вчинений злочин не була засуджена обвинувальним вироком суду, а це є порушенням презумпції невинуватості.

Звільнення від кримінальної відповідальності може бути правом або обов'язком суду. Залежно від цього виділяють обов'язкове та факультативне звільнення від кримінальної відповідальності. Факультативний вид означає, що звільнення особи від кримінальної відповідальності є прерогативою суду, однак ні в якому разі не його обов'язком. В інших випадках таке звільнення є обов'язком суду. Також звільнення від кримінальної відповідальності може бути умовним або безумовним. Безумовне звільнення означає, що особа звільняється від кримінальної відповідальності остаточно. Якщо, наприклад, особа, яка була звільнена судом від кримінальної відповідальності на підставі ст. 45 КК України (дійове каяття), після цього вчинить новий злочин, ця обставина не може вплинути на раніше прийняте законне й обґрунтоване рішення про звільнення її від відповідальності. Умовне звільнення від кримінальної відповідальності можливе лише у двох випадках: 1) з передачею особи на поруки колективу підприємства, установи або організації; 2) звільнення від кримінальної відповідальності неповнолітніх із застосуванням примусових заходів виховного характеру. Тобто, такі особи звільняються від кримінальної відповідальності під умовою, що протягом року виправдає довіру колективу, не ухилятиметься від заходів виховного характеру та не порушуватиме громадського порядку. Виділяють загальні та спеціальні види звільнення від кримінальної відповідальності. КК України передбачає випадки звільнення від кримінальної відповідальності як у Загальній, так і в Особливій частині. Слід зазначити, що тенденція до збільшення кількості спеціальних видів звільнення особи від кримінальної відповідальності отримала суперечливу оцінку. Одним дослідникам це до вподоби. Вони вважають, що треба поступово замінювати суто теоретичні конструкції Загальної частини про звільнення від кримінальної відповідальності на чіткі і змістовні положення Особливої частини. Інші, навпаки, виступають за уніфікацію даних видів звільнення шляхом узагальнення спеціальних підстав і закріплення їх у Загальній частині КК України.

Звільнення особи від кримінальної відповідальності можливе за наявності певної передумов та підстави. Передумова – це щось, що передує розглядуваному явищу, без наявності чого це явище не існуватиме. Багато українських правознавців згодні з тим, що встановлення в діянні особи всіх ознак складу злочину є передумовою звільнення цієї особи від кримінальної відповідальності, зокрема вчинення особою певного виду злочину чи вчинення злочину невеликої тяжкості. Очевидно, що КК України містить достатньо вказівок стосовно визначення передумов звільнення від кримінальної відповідальності. В Особливій частині КК України така передумова сформульована однозначно. Так, згідно з ч. 3 ст. 263 КК України передумовою звільнення особи від кримінальної відповідальності за незаконне поводження зі

зброєю, бойовими припасами, вибуховими речовинами або вибуховими пристроями є вчинення нею одного із злочинів, передбачених ч. 1 або ч. 2 ст. 263 КК України. Підстава – це те головне, на чому ґрунтується що-небудь, або те, чим пояснюються, виправдовуються вчинки, поведінка кого-небудь. Підставою звільнення особи від кримінальної відповідальності визнається або певна її посткримінальна поведінка, яка заохочується державою (наприклад, добровільна відмова від доведення злочину до кінця), або настання певної події (наприклад, сплив строку давності тощо), з якою КК України пов'язує звільнення особи від кримінальної відповідальності.

Таким чином, можна сказати, що найважливішим значенням інституту звільнення від кримінальної відповідальності є поширення гуманного впливу держави на осіб, що порушили закон та права інших осіб, але завдяки звільненню отримують можливість стати на шлях поваги перед законом та правопорядності. Інститут звільнення від кримінальної відповідальності є складовою сукупності правових засобів та явищ, що мають наслідком встановлення режиму демократії та верховенства права, стану переваги права над державним апаратом, дотримання прав та свобод людини і громадянина. Не можна також недооцінювати виховне значення, пов'язане із звільненням від кримінальної відповідальності: не дивлячись на винність особи, держава дає їй “другий шанс”, зменшує потенційну “криміналізацію” суспільства.

Література:

1. Беньківський В. Кримінальна відповідальність - результативна оцінка діяльності особи // Закон і бізнес. - 1999. – 27 січня. - С.12.
2. Шакур В. Підстави кримінальної відповідальності і злочинність //Іменем закону. - 1997. - 25 липня. - С. 5.

УДК 4414

Юридичні науки

УПОВНОВАЖЕНИЙ ВЕРХОВНОЇ РАДИ УКРАЇНИ З ПРАВ ЛЮДИНИ

Корнієнкова К.М.,
студентка міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна

Цінність людини у її соціальній природі може бути досягнута лише в процесі дослідження взаємовідносин її з суспільством та державою. З найдавніших часів і до сьогоднішня означена проблема завжди викликала увагу дослідників. Її актуальність полягає у необхідності з'ясування місця та ролі

особистості в політичному житті суспільства, характеристикою її прав, свобод і обов'язків [1, с. 83].

Конституція України широко закріпила основні права і свободи людини та громадянина, а також гарантії їх реалізації. Важливою гарантією прав і свобод людини можна назвати й інститут Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, або інститут омбудсмена, як він ще називається. Діяльність Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини безпосередньо спрямована на захист прав і свобод людини, розширення обізнаності громадян про порушення органами влади, посадовими особами їхніх прав і свобод. Уповноважений Верховної Ради України з прав людини як елемент парламентського інститут здійснює відповідний контроль за дотриманням конституційних прав і свобод людини і громадянина та захист прав кожного на території України в межах повноважень. Відповідно до Закону України «Про Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини»: метою парламентського контролю, який здійснює Уповноважений, є: захист прав і свобод людини і громадянина, проголошених Конституцією України, законами України та міжнародними договорами України; додержання та повага до прав і свобод людини і громадянина суб'єктами; запобігання порушенням прав і свобод людини і громадянина або сприяння їх поновленню; сприяння приведенню законодавства України про права і свободи людини і громадянина у відповідність із Конституцією України, міжнародними стандартами у цій галузі; поліпшення і подальший розвиток міжнародного співробітництва в галузі захисту прав і свобод людини і громадянина; запобігання будь-яким формам дискримінації щодо реалізації людиною своїх прав і свобод; сприяння правовій інформованості населення та захист конфіденційної інформації про особу.

Діяльність Уповноваженого виступає додатковим інструментом, доповнюючи існуючі засоби захисту конституційних прав і свобод людини і громадянина, не суперечить їх діяльності і не тягне перегляду компетенції державних органів, які забезпечують захист і поновлення порушених прав і свобод. Повноваження Уповноваженого не можуть бути припинені чи обмежені у разі закінчення строку повноважень Верховної Ради України або її розпуску, введення воєнного або надзвичайного стану в Україні чи в окремих її місцевостях.

Уповноважений зобов'язаний додержуватися Конституції України і законів України, інших правових актів, прав та охоронюваних законом інтересів людини і громадянина, забезпечувати виконання покладених на нього функцій та повною мірою використовувати надані йому права. Уповноважений зобов'язаний зберігати конфіденційну інформацію. Це зобов'язання діє і після припинення його повноважень.

Уповноважений здійснює свою діяльність на підставі відомостей про порушення прав і свобод людини і громадянина, які отримує: за зверненнями громадян України, іноземців, осіб без громадянства чи їх представників; за зверненнями народних депутатів України; за власною ініціативою. Звернення подаються Уповноваженому в письмовій формі протягом року після виявлення порушення прав і свобод людини і громадянина. За наявності виняткових обставин цей строк може бути подовжений Уповноваженим, але не більше ніж до двох років.

Кожен може без обмежень і перешкод звернутися до Уповноваженого у порядку, передбаченому чинним законодавством. При зверненні до Уповноваженого не може бути привілеїв чи обмежень за ознаками раси, кольору шкіри, релігійних та інших переконань, статі, етнічного та соціального походження, майнового стану, місця проживання, за мовними та іншими ознаками.

Отже, у зв'язку з вищезазначеним, однозначно можна стверджувати, що головним складовим елементом конституційно-правового статусу особи є інститут прав і свобод людини і громадянина. Права і свободи людини і громадянина є першочерговою і надважливою соціальною цінністю, найважливішим об'єктом конституційно-правового регулювання [2, с. 126]. Однак, не видається спірним, що саме по собі проголошення прав і свобод людини є недостатнім і потребує відповідного механізму їх реального забезпечення. Інститут Уповноваженого Верховної Ради виступає додатковим, але необхідним засобом захисту прав і свобод людини щодо інших правозахисних інститутів, а його роль і значення в забезпеченні конституційних прав людини і громадянина важко переоцінити. Однак, діяльність та статус Уповноваженого ще потребує значного вдосконалення, в останні роки намітились значні покращення в його роботі. Забезпечення стабільності якісного функціонування Уповноваженого, поряд з іншими правовими та організаційними заходами, дозволить не порушувати, а розвивати повільний, але поступальний рух України до процвітання, завдяки і заради належному забезпеченню конституційних прав людини і громадянина.

Література:

1. Колодій А.М. Права, свободи та обов'язки людини і громадянина в Україні: Підручник / А.М. Колодій, А.Ю. Олійник – К.: Всеукр. асоціація видавців «Правова єдність», 2008. – 350 с.
2. Погорілко В.Ф. Конституційне право України: Підручник / За заг. ред. В. Ф. Погорілка. / В.Ф. Погорілко, В.Л. Федоренко. – К.: Наукова думка; Прецедент, 2007. – 344 с.

ПРОБЛЕМИ ГАРАНТІЙ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

*Костік Я. О.**Студентка 5 групи II курсу
міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Є досить значна проблема в Україні щодо ефективного функціонування місцевого самоврядування та забезпечення реалізації прав місцевих співтовариств, створення гарантій їх реальної незалежності та самостійності. Ступінь розвитку місцевого самоврядування залежить не тільки від наявності правової основи, що регламентує діяльність муніципальних органів, а й від реалізації конституційних гарантій його здійснення. Згідно зі ст. 7 Конституції України в нашій державі визнається і гарантується місцеве самоврядування, а тому забезпечення гарантій цього політико-правового феномену є важливим напрямом державної політики.[1, с. 9]

Попри принципову важливість гарантій, існування та функціонування місцевого самоврядування, їхні зміст і юридична природа досі не здобули належної уваги з боку державознавців.

Аналізуючи наявні в юридичній літературі дефініції гарантій місцевого самоврядування, слід зазначити, що вони характеризуються надзвичайним розмаїттям. Вважаючи питання досить розробленим у загальній теорії права стосовно гарантій суб'єктивних прав громадян, більшість дослідників проблем місцевого самоврядування застосовують загальнотеоретичні конструкції для інтерпретації гарантій місцевого самоврядування. При цьому, як правило, в теорії держави і права під гарантіями розуміють: систему умов, засобів і способів, що забезпечують усім і кожному рівні правові можливості для виявлення, набуття та реалізації своїх прав і свобод. Гарантії реалізації розраховані на нормальний (у межах існуючого правопорядку) перебіг муніципальних правовідносин, тоді як гарантії захисту розраховані на атипові ситуації, пов'язані з наявністю загрози чи реальної шкоди наявному на місцевому рівні правопорядку. [2, с. 80]

Ю. Казанцев і А. Писарев вважають, що гарантіями місцевого самоврядування є система правових заходів, спрямованих і на захист порушених прав, і на попередження таких порушень [3, с. 70]. Однак у даному разі категорія гарантій без достатніх підстав обмежується правоохоронною сферою, тоді як муніципально-правова практика й муніципальне законодавство

вдаються до феномену гарантій не лише у зв'язку з наявністю загрози чи вчиненням правопорушення, а й за нормального перебігу суспільних відносин. Наприклад, достатній обсяг місцевого бюджету є матеріально-фінансовою гарантією належного вирішення питань місцевого значення, однак про жодні порушення прав територіальних громад чи їхніх органів тут не йдеться.

Розглядаючи гарантії місцевого самоврядування як комплекс заходів, за допомогою яких забезпечується реальне здійснення місцевого самоврядування територіальними громадами й органами місцевого самоврядування, а також захист права на місцеве самоврядування, можна зазначити, що є декілька істотних нюансів: гарантії місцевого самоврядування включають у себе не лише заходи (як вид і міру діяльності, певні рішення та вчинки відповідних суб'єктів), а й певні явища — матеріальні й нематеріальні об'єкти.[4, с. 318] Наприклад, найважливішою інституційною гарантією місцевого самоврядування є суд і правоохоронні органи, котрі стоять на сторожі прав територіальних громад, органів місцевого самоврядування та їхніх посадових осіб.

Підсумовуючи вищевикладене потрібно зазначити, що гарантіями місцевого самоврядування є безперешкодне й ефективне вирішення питань місцевого значення, причому як органами та посадовими особами місцевого самоврядування, так і, передусім, територіальною громадою безпосередньо. Реалізація гарантій передбачає наявність дій, без яких не можливе досягнення позитивного результату та подальшого функціонування місцевого самоврядування.

Література:

1. Конституція України: станом на 30 вересня 2016р. -Х. : Право, 2016. - 76 с.
 2. Постовой Н. В. Муниципальное право: Учебник. — М.: Новый юрист, 1998.
 3. Казанцев Ю. Д., Писарев А. Н. Муниципальное право: Учебник. — М.: Новый юрист, 1998. — С. 70.
 4. Шугрина Е. С. Муниципальное право: Учебник. — М.: Дело, 1999. — С. 484.
-

УДОСКОНАЛЕННЯ ПРАВОВОЇ РЕГЛАМЕНТАЦІЇ ЩОДО ДІЯЛЬНОСТІ ПРАЦІВНИКІВ ЮВЕНАЛЬНОЇ ПРЕВЕНЦІЇ

Ліфашина Д.Є.

магістр юридичного факультету

Одеський державний університет внутрішніх справ

м. Одеса, Україна

Науковий керівник: Прудка Л.М.

кандидат психологічних наук

доцент кафедри психології та педагогіки

Одеський державний університет внутрішніх справ

м. Одеса, Україна

Загострення економічної кризи, політичні погляди та соціально-економічні перетворення в Україні негативно відбиваються на стані злочинності у підлітковому середовищі. Згідно вищезазначеного змінилися якісні характеристики, підвищився ступінь організованості, активізувалася участь підлітків у вчиненні корислово-насильницьких злочинів. В останні роки на території України, а саме беручи до уваги Одеську область, зростає тенденція до зниження віку дітей, які вперше вчинили суспільно небезпечне діяння. Проведені нами дослідження свідчать, що злочинність серед неповнолітніх «молодшає» і стає все більш зухвалою та жорстокою. Згідно проведеного опитування серед працівників підрозділу ювенальної превенції Одеської області та Довідки про динаміку та структуру провадження злочинів, скоєних неповнолітніми та про склад неповнолітніх осіб, що скоїли злочини на території Одеської області на період з 01 січня 2017 року по 15 вересня 2017 року вік неповнолітніх становить від 12 років.

Для протидії дитячій злочинності в кожній державі діє спеціально уповноважений орган, який наділений відповідними повноваженнями щодо проведення профілактичних заходів з попередження негативних явищ у дитячому середовищі. На території України таким спеціально уповноваженим органом є підрозділ ювенальної превенції Національної поліції України.

Підрозділ ювенальної превенції –це підрозділ відділу поліції, який займається розкриттям злочинів, скоєних дітьми, а також здійснює заходи щодо попередження, виявлення та припинення фактів жорстокого поводження з дітьми. Виходячи з визначення поняття «підрозділ ювенальної превенції» працівник підрозділу ювенальної превенції – посадова особа Національної

поліції, на яку покладено виконання завдань із захисту прав і законних інтересів дітей та профілактики правопорушень у дитячому середовищі [1].

Діяльність підрозділу ювенальної превенції здійснюється на підставі Закону України «Про Національну поліцію» від 02 липня 2015 року № 580-VII[2], Закону України «Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей» від 09 лютого 2017 року № 6[3], Інструкції «Про організацію роботи підрозділів ювенальної превенції» від 31 березня 2017 року та Положення «Про Національну поліцію», затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 28 жовтня 2015 року № 877.

Під час вивчення та аналізу вищезазначених нормативно-правових актів, можна помітити, що досить складні та різнопланові завдання доводиться виконувати працівникам ювенальної превенції, тому постає питання, яким рівнем компетентності вони повинні володіти. На жаль, в Україні жоден навчальний заклад не готує фахівців для цієї служби, яка створена з метою профілактики правопорушень серед осіб, які не досягли 18-річного віку.

Однією з найпоширеніших проблем у діяльності підрозділу ювенальної превенції вважається дефіцит часу на індивідуально-профілактичну діяльність, тим більше на її здійснення у рекомендованих організаційно-методичних формах. На нашу думку, виявлення та розкриття кожного правопорушення, вчиненого неповнолітньою особою, є, безумовно, досить дієвою профілактичною мірою. У зв'язку з тим, що на сьогоднішній день, згідно проведеного опитування серед працівників ювенальної превенції Одеської області можливість здійснювати виконання завдань із захисту прав і законних інтересів дітей та профілактики правопорушень у дитячому середовищі, покладається на 2-3 особи кожного відділу поліції, враховуючи той факт, що навантаження, в середньому, на одного працівника становить понад 12 годин з основних завдань та до 10 % робочого часу на завдання не пов'язані із прямими посадовими обов'язками, у той час як виховно-профілактична робота повинна бути пріоритетним напрямом діяльності цього підрозділу.

Наступною, не менш важливою проблемою, вважається те, що трапляються випадки, коли злочини та правопорушення, вчинені неповнолітніми, взагалі не реєструються та щодо них приймаються необгрунтовані відмови у відкритті провадження. Таким чином, особа, яка вчинила злочин або проступок, уникає відповідальності, в наслідок чого виникає безкарність та відсутність належної профілактичної роботи, які і проджують зростання злочинності серед неповнолітніх. Звідси і виникає причина низького рівня запобігання злочинності, в зв'язку з недосконалим первинним статистичним обліком попередження правопорушень.

Як результат, сьогодні відсутня система реального відображення стану попередження та припинення підрозділами ювенальної превенції

правопорушень на стадії їх готування та замаху на них. З метою вирішення цієї проблеми, ми пропонуємо визначити і закріпити в нормативному порядку форми статистичного обліку й звітності стосовно результатів запобігання правопорушень серед неповнолітніх.

Отже можна констатувати той факт, що для вдосконалення нормативно-правового регулювання діяльності підрозділів ювенальної превенції з найбільш актуального питання профілактики правопорушень серед неповнолітніх необхідно розробити нову службу, яка була б підзвітною підрозділам ювенальної превенції, і мала б назву «підрозділ ювенальної превенції у справах профілактики правопорушень серед неповнолітніх», який займався б суто профілактичною функцією, повноваження якої були б закріплені на законодавчому рівні.

По-друге, пропонуємо внести роз'яснення щодо ч. 2 п. 1.2 Інструкції з організації роботи підрозділів ювенальної превенції, а саме ужиття заходів індивідуальної профілактики з дітьми, схильними до вчинення правопорушень та ч. 2 п.1.5 ужиття заходів запобігання дитячій бездоглядності, у тому числі поліцейського піклування щодо неповнолітніх осіб. На наш погляд, необхідно роз'яснити терміни «індивідуальна профілактика з неповнолітніми» та «поліцейське піклування», які допоможуть знизити рівень злочинності серед неповнолітніх та покращити роботу в підрозділі ювенальної превенції.

Література:

1. Інструкція про організацію роботи підрозділів ювенальної превенції. – Режим доступу : <https://www.npu.gov.ua/uk/publish/article/2144288>
2. Закон України «Про Національну поліцію». Відомості Верховної Ради (ВВР), 2015, № 40-41, ст. 379.
3. Про органи і служби у справах дітей та спеціальні установи для дітей: Закон України від 24 січня 1995р. № 20/95 // Відомості Верховної Ради України – 1995. - № 6. – Ст. 35

УДК 341: 1

Юридичні науки

ПРИВІЛЕЇ ТА ІМУНІТЕТИ МІЖНАРОДНИХ МІЖУРЯДОВИХ ОРГАНІЗАЦІЙ

Мищикова Н. К.

*студентка Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Міжнародні організації - це унікальні суб'єкти міжнародного права, оскільки вони є універсальним інструментом уніфікації та зближення позицій держав-членів, вони є механізмом розв'язання міждержавних протиріч та реалізації інтересів учасників. Для здійснення своїх функцій міжнародні організації користуються певною кількістю привілеїв та імунітетів, наслідком чого є виникнення наукового інтересу стосовно їх юридичної природи, видів та їх обсягу.

Досить важливим є визначення понять «привілеї» та «імунітети», саме тому є актуальним звернення до проблеми порівняльного аналізу правового імунітету з правовими привілеями. Про складність вирішення питання розмежування правових привілеїв та імунітетів свідчать і відповідні інституції міжнародного права, які характеризуються паралельним використанням термінів «правовий імунітет» і «правові привілеї» при формуванні диспозиції окремих статей, в яких визначається особливий статус суб'єктів. Уявляється, що підставою для розмежування двох зазначених категорій, які мають парний характер й орієнтовані на правову регламентацію виключних правових встановлень, слід вважати саме зовнішню форму нормативного визначення правового встановлення, яка, за умови позитивного характеру наділення окремого суб'єкта додатковими правами або свободами, визнається правовим привілеєм. У разі використання негативної форми позбавлення особи необхідності виконувати окремі юридичні обов'язки, звільнення від необхідності зазнати нестатки у зв'язку з притягненням до юридичної відповідальності або з фактичним звільненням особи від неї за певних умов, має йтися про правові імунітети. [1, с. 3-4]

Наступним питанням на яке потрібно звернути увагу є питання юридичної природи привілеїв та імунітетів міжнародних організацій. Дискусії, що передували прийняттю у другій половині ХХ ст. декількох універсальних конвенцій, які кодифікували основні інститути дипломатичного й консульського права (Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1961 ., Віденська конвенція про консульські зносини 1963 р., Конвенція про спеціальні місії 1969 р. та ін.), свідчили про різноманітність теоретичних підходів до питання юридичної природи дипломатичних імунітетів та привілеїв. Документи, що закріплюють зі міжнародними організаціями та їх персоналом певний обсяг привілеїв та імунітетів, у більшості випадків дозволяють зробити висновок про функціональну правову природу цього інституту. [2, с. 132-133].

Як відзначив свого часу О. В. Богданов, «поняття імунітету будь-якої міжнародної організації включає наступні три складові частини, виділення яких зумовлено специфікою структури організації: 1) імунітет самої організації, 2) імунітет її службового персоналу і 3) імунітет представників держав у організації. У кожному із цих трьох випадків є різний обсяг і характер

імунітету». О. Гріненко робить наступний висновок: «Не дивлячись на існуючу критику, привілеї та імунітети міжнародних організацій все ж ґрунтуються саме на функціональній теорії». [3, с. 357]

Аналогічну думку вона висловлює у статті, присвяченій привілеям та імунітетам у країнах ЄС: «Нині ЄС та його інституції наділено державами-членами на їх території широким обсягом привілеїв і імунітетів функціонального характеру». [4, с. 503]

Проте, Ю. Щокін висловлює кардинально іншу думку : «Не може існувати суб'єкта міжнародного права, як, власне, і суб'єкта права взагалі, якщо він не здійснює своє представництво і не вступає у відносини з іншими суб'єктами. Визнання за діяльністю міжнародних організацій та їх посадових осіб представницького характеру закономірно підводить під їх привілеї та імунітети принципово нову правову основу - представницьку теорію». Автор має увазі не ту класичну представницьку теорію, недоліки якої також добре відомі міжнародно-правовій доктрині і яка застаріла навіть для держав, а її нову інтепретацію у вигляді визнання права на міжнародне представництво. [2, с. 140]

Ще одним прихильником теорії представництва можна назвати Ю. Дьоміна, адже він вказував, що в цілому функціональна теорія лише пояснює, і навіть не в усіх випадках, надання того або іншого імунітету, але по суті не є юридичною основою інституту імунітетів і привілеїв. [5, с. 24]

О. Ткаля наводить таку думку, що в даний час в доктрині міжнародного права широко поширено думку про необхідність використовувати теорію дипломатичних функцій і представницьку теорію в комплексі. Таким чином, йдеться про так звану “комбіновану теорію”. [6, с. 375]

Обсяг привілеїв та імунітетів різних міжнародних організацій різних, вони мають неоднакові привілеї та імунітети. Одним із провідних документів, який визначає низку привілеїв та імунітетів для представників міжнародних організацій є Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. У статті 22 зазначається, що організація, в разі необхідності, сприяє в забезпеченні привілеїв та імунітетів, передбачених згідно з цією Конвенцією акредитуючій державі, її представництву та співробітникам її представництва; організація, в разі необхідності, сприяє державі перебування в забезпеченні виконання акредитуючою державою зобов'язань щодо привілеїв та імунітетів, передбачених згідно з цією Конвенцією. [7]

У статтях 23-30 вищезазначеної Конвенції наводяться такі привілеї та імунітети для представників міжнародних організацій: недоторканість приміщень, звільнення від сплати податків, недоторканість архівів та

документів, свобода пересування, свобода зносин, недоторканість особистості, недоторканість резиденції та майна, імунітет від юрисдикції.

На думку О. Ткалі найактуальнішим і складним питанням, пов'язаним з імунітетом і привілеями суб'єктами міжнародних зносин є теоретичне обґрунтування необхідності їх надання.

У своїх статтях даний автор звертає увагу, що одні фахівці наголошують на тому, що імунітет повинен розповсюджуватися тільки на офіційні дії дипломатичних представників (в тому числі і представників міжнародних організацій), оскільки тільки незалежність у сфері офіційних дій необхідна для безперешкодного виконання ними своїх функцій; інші ж вважають, що обмеження привілеїв та імунітетів відносно приватних дій може перешкодити виконанню представником своїх функцій. [6, с. 369, 375]

Отже, нині в українському суспільстві та юридичній науці активно обговорюються проблеми імунітету та привілеїв. Питання щодо розмежування понять привілеїв та імунітетів залишаються досить спірними через те, що ця тема привертає науковий інтерес і залишається досить суперечливою через різноманіття підходів до їх тлумачення і розуміння.

Невід'ємною особливістю правових норм про імунітет слід визнати їх винятковий характер, наявність так званих виняткових правових норм є поширеним явищем у юриспруденції. Іншими словами, імунітети створюють низку винятків із загальних правил. Для з'ясування природи імунітетів та обґрунтування подальшого вдосконалення законодавства необхідно розуміти їх як правовий інститут, тобто сукупність правових норм, що регулюють відносно самостійну сукупність суспільних відносин.

Література:

1. Ткаля О. В., Ткаля Е. В. Правові привілеї та правові імунітети. – 2014. [Електронний ресурс]. - Режим доступу: <http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3298/Tkalya%20O.V.%20Pravovi%20privilei%20ta%20pravovi%20imynitetu.pdf?sequence=1>

2. Щокін, Ю. Юридична природа привілеїв та імунітетів міжнародних міжурядових організацій та їх персоналу / Ю. Щокін, Д. Свояк // Вісник Академії правових наук України. 2002р. №4 (31). - Х. : Право, 2002. - С. 132-142.

3. Гріненко О. О. Привілеї і імунітети Європейського Союзу та його персоналу в третіх країнах //Часопис Київського університету права. – 2011. – №. 4. – С. 356-363.

4. Гріненко О. О. Поняття та значення привілеїв та імунітетів у праві ЄС //Держава і право – 2011. - № 52. – С. 501-510.

5. Демин Ю. Г. Статус дипломатических представительств и их персонала. – Междунар. отношения, 2010. – С. 457.

6. Ткаля О. В., Ткаля Е. В. Теоретичне обґрунтування дипломатичного імунітету. – 2009. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://dspace.onua.edu.ua/bitstream/handle/11300/3183/Tkalya%20O.V._Teoretichne%20obgryntyvannia....pdf?sequence=1

7. Віденська конвенція про представництво держав у їх відносинах з міжнародними організаціями універсального характеру. – 1975. [Електронний ресурс].- Режим доступу: http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/995_254

8. Гріненко О. О. Місії ad hoc в сучасному праві Європейського Союзу //Актуальні проблеми міжнародних відносин. – 2011. – №. 99 (2). – С. 102-108.

9. Віденська конвенція про дипломатичні зносини 1964 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon2.rada.gov.ua/laws/show/995_048

Юридичні науки

ТЕРИТОРІАЛЬНА ГРОМАДА – ПЕРВИННИЙ СУБ'ЄКТ МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Олефір А.Ю.,

Студент,

*Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого,
міжнародно-правовий факультет*

Чинна Конституція України та Закон України «Про місцеве самоврядування в Україні» вводять категорію «територіальна громада», під якою розуміють сукупність жителів, об'єднаних постійним проживанням у межах села, селища, міста, що є самостійними адміністративно-територіальними одиницями, або добровільне об'єднання жителів кількох сіл, що мають єдиний адміністративний центр (закріплено в статті 140 Конституції України і в статті 1 Закону України «Про місцеве самоврядування»). [1]

Територіальна громада виконує важливі суспільні функції, забезпечує реалізацію основних соціально-економічних прав громадян, є інструментом залучення їх до управління суспільством та його економікою. Отже, громада є певним регулятором соціально-економічного ладу в країні та її соціально-політичного становища.

Територіальна громада реалізує належне їй конституційне право на здійснення місцевого самоврядування безпосередньо та через органи місцевого самоврядування. До форм безпосередньої демократії на муніципальному рівні законодавцем віднесені місцеві вибори, місцеві референдуми, загальні збори громадян за місцем їх проживання, місцеві ініціативи, громадські слухання. [3]

Місцеві вибори є формою прямого волевиявлення громадян, за допомогою якої відбувається створення сільських, селищних, міських, районних в місті, районних та обласних рад, обрання сільських, селищних та міських голів. Від травня 2015 року до місцевих виборів не допускаються кандидати від партій, що пропагують комуністичний та/або націонал-соціалістичний (нацистський) тоталітарні режими. Останні місцеві вибори відбулися 29 жовтня 2017 року (перші місцеві вибори у 202 об'єднаних територіальних громад. У них взяли участь понад 1,3 млн виборців у всіх 24 областях України). У центральній виборчій комісії зазначають, що кількість громад, у яких в 2017 році вже призначені перші місцеві вибори, не є остаточною. Такі вибори можуть бути призначені до кінця поточного року на будь-яку неділю грудня крім останньої. Центральна виборча комісія продовжує очікувати надходження звернень від обласних державних адміністрацій щодо призначення перших місцевих виборів в інших громадах, які вже об'єдналися, або мають намір об'єднатися. Як повідомлялося, станом на 18 серпня до перших виборів були готові 229 об'єднаних територіальних громад.

Місцевий референдум є формою волевиявлення територіальної громади з питань місцевого значення, а також формою нормотворчої діяльності цього суб'єкта місцевого самоврядування, яка дає змогу громаді безпосередньо здійснювати управління місцевими справами. Такі референдуми відрізняються від загальнонаціональних тим, що вони вирішують локальні питання місцевої громади, які стосуються муніципальних, комунальних, інфраструктурних проблем.

Інститут місцевого референдуму є прямим і найбільш загальним механізмом прямої демократії. Він дозволяє стимулювати соціальну активність громадян та формує у членів громади культуру залучення до процесу ухвалення владних рішень. Також місцевий референдум є хорошою можливістю всебічно проаналізувати та обговорити найбільш проблемні питання громади, а інколи – єдиним способом легітимно вирішити тривалі конфлікти на місцях. За даними Мінюсту, з 1991 по 2009 рік в Україні було проведено 150 місцевих референдумів: 50 – з питань адміністративно-територіального устрою; 34 – з питань зміни назви населеного пункту; 31 – з інституційних питань, включаючи дострокове припинення повноважень представницьких органів місцевого самоврядування; 13 – з питань благоустрою населених пунктів; 12 – із земельних питань; 10 – з інших питань. Однак відсутність закріпленого механізму їх проведення унеможливорює таку форму здійснення влади народом у правовій державі.

Загальні збори громадян скликаються в міру необхідності за місцем проживання громадян (збори мешканців під'їзду, будинку, кварталу, вулиці, мікрорайону, міста в цілому) для обговорення найважливіших питань місцевого

життя. У роботі зборів мають право брати участь громадяни, які досягли 18 років і постійно проживають на відповідній території. У зборах не беруть участі психічно хворі громадяни, визнані судом недієздатними, особи, яких тримають в місцях позбавлення волі, а також особи, які знаходяться за рішенням суду в місцях примусового лікування.

Територіальна громада має право проводити громадські слухання — зустрічатися з депутатами відповідної ради та посадовими особами місцевого самоврядування, під час яких члени територіальної громади можуть заслуховувати їх, порушувати питання та вносити пропозиції щодо питань місцевого значення, які належать до відання місцевого самоврядування. Такі слухання місцева влада зобов'язана проводити не рідше ніж раз на рік, а пропозиції, які вносять за результатами громадських слухань підлягають обов'язковому розгляду органами місцевого самоврядування. Ефективність такої форми спілкування з членами територіальної громади є доволі низькою.

Відповідно до ст. 9 Закону України «Про місцеве самоврядування в Україні», члени територіальної громади мають право в порядку місцевої ініціативи ініціювати розгляд у раді будь-якого питання, віднесеного до відання місцевого самоврядування. [2]

Таким чином, територіальна громада виступає природним і єдиним соціальним утворенням, що діє у просторових межах держави, у рамках якої реалізуються природні й повсякденні потреби та інтереси жителів певних територій системного характеру.

Література:

1. Конституція України. Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України 28 червня 1996 р. - К.: Просвіта, 1996.
2. Закон України «Про місцеве самоврядування». Офіційне видання. - К.: Парламентське вид-во, 1997
3. Мороз О. Територіальна громада: сутність, становлення та сучасні українські реалії. — Науковий вісник. — 2008. — Вип.2

УДК 341

Юридичні науки

ПОЗИТИВНІ АСПЕКТИ ЗАПРОВАДЖЕННЯ МОНОПОЛІЇ В УКРАЇНІ

Пілецька Є.О.,

Студентка факультету адвокатури

Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого

На даному етапі Україна стоїть на шляху розбудови правової держави та вдосконаленні такого правозахисного інституту, яким є адвокатура. Виникає велика кількість дискусій на рахунок підвищення рівня професіоналізму представників у судах. Одним з шляхів є встановлення виключного права адвокатів на таке представництво, тобто адвокатської монополії.

Монополія адвокатів на представництво інтересів клієнта в суді є в багатьох розвинутих країнах світу та має досить давні традиції. Україна, як і низка пострадянських країн, стала на шлях імплементації світового досвіду у власне законодавство, основною метою якого є надання професійної правничої допомоги.

З огляду на досвід світової адвокатської спільноти, впровадження монополії має позитивний характер. На жаль, українські адвокати не мають єдиної думки з цього приводу. Деякі з них висловлюються проти створення адвокатської монополії створюючи групи, в яких відкрито критикують таке явище. Тому, необхідно розуміти важливість цього питання та зрозуміти те, що адвокатура України повинна розвиватися за європейськими стандартами та принципами. Даний інститут не є новим, а отже державі не потрібно видумувати нового, а просто імплементувати зарубіжний досвід. Даний досвід показує, що тільки адвокати в усіх розвинутих країнах мають пріоритет здійснювати захист інтересів громадян.

Законом України від 2 червня 2016р. «Про внесення змін до конституції України (щодо правосуддя)» було внесено зміни до положень Основного закону, які врегульовують засади здійснення правосуддя в Україні, а також визначений правовий статус адвоката, як учасника судових засідань. У законі зазначено, що виключно адвокат здійснює представництво іншої особи в суді, а також захист від кримінального обвинувачення. Монополія буде вводиться поступово –виключне представництво уВерховному Суді та судах касаційної інстанції здійснюється з 1 січня 2017 року; у судах апеляційної інстанції - з 1 січня 2018 року; у судах першої інстанції - з 1 січня 2019 року. Представництво органів державної влади та органів місцевого самоврядування в судах виключно прокурорами або адвокатами здійснюється з 1 січня 2020 року (Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 02.07.2016 №1401-VIII // Відомості Верховної Ради. – 2016. - № 28. - Ст.532).
[1]

Дана реформа породжує значну кількість суперечностей, де існують різні думки та погляди, тобто буквально розділила правове суспільство. Варто наголосити, що як і у прихильників такої реформи, так і її противників є вагомі аргументи на користь своїх переконань.

Все ж таки впровадження даної реформи має позитивний характер та є логічним. Адже адвокат – це фахівець, який має спеціальний дозвіл для

надання правової допомоги. За порушення адвокатом правил адвокатської етики адвоката може бути притягнуто до відповідальності. Тому ця норма дещо полегшить роботу суддям, яким легше вести процес із юридично обізнаною людиною [2].

З іншої сторони, говорити про монополію можна як про впорядкованість, а також приведення ринку юридичних послуг до світових стандартів. Негативну думку в більшості випадків висловлюють юристи які не являються адвокатами, адже вони просто втрачають ринок і перед ними постає вибір: втратити клієнта чи все ж стати адвокатом і зберегти клієнта. Але після отримання свідоцтва адвоката вони матимуть цілий ряд сильних переваг:

- відносини клієнта та адвоката захищені законом (адвокатська таємниця);

- адвокат несе повну дисциплінарну відповідальність за можливі порушення закону і може лишитися права практикувати (в рамках монополії кожен адвокат буде цінувати свій статус, так як втрата його буде означати втрату професії та бізнесу);

- адвокат наділений цілим рядом спеціальним прав, які розкривають широкі можливості для захисту інтересів клієнта (наприклад, адвокатський запит, за ігнорування якого встановлена адміністративна відповідальність);

- адвокат зобов'язаний постійно підвищувати свою кваліфікацію (постійне відновлення знань є не стільки вимогою законодавства до адвокатів, скільки умовою успіху в будь-якій кар'єрі);

- адвокат має доступ до цілого ряду державних реєстрів, що полегшує і прискорює роботу, тощо. [3]

Отже, доцільним буде зазначити, що монополізація адвокатури підвищить рівень кваліфікації представників в суді, що у свою чергу буде сприяти більш професіональному і ретельному вивченню конкретної справи та створить одну з найпотужніших структур в Україні, в деяких аспектах подібну на прокуратуру.

Література:

1. Про внесення змін до Конституції України (щодо правосуддя): Закон України від 2 червня 2016 року № 1401-VIII [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/1401-19>

2. Бойко О. «Адвокатська монополія» судової реформи: думка правозахисника / О. Бойко // Новинарня: український ньюз-рум. – 2016. – 9 червня [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://novynarnia.com/2016/06/09/advokatska-monopoliya-sudovoyireformi-dumka-pravozahisnika/>

3. (Гвоздий В. 5 мифов о «монополии адвокатуры», или Почему бизнесу не нужно бояться // Forbes Украина. – 2016. – С. 19).

СПІВВІДНОШЕННЯ КРИТЕРІЇВ ІНДИВІДУАЛІЗАЦІЇ ПОКАРАННЯ

Проценко О. А.,

студентка міжнародно-правового факультету

Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого

М. Харків, Україна

Призначення покарання – це одна із найголовніших та найскладніших сфер діяльності суду. Її загальні засади визначені ст.65 ККУ. Серед таких засад: врахування судом ступеня тяжкості вчиненого злочину, особи винного та обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання. Таке закріплення цих критеріїв у п.3 ч.1 ст.65 ККУ не дає єдиного розуміння їх змісту, співвідношення та порядку застосування.

Серед науковців та практичних працівників існує декілька точок зору з цього приводу. Одні вважають, що необхідним є існування всіх трьох критеріїв, інші пропонують зазначати лише обставини, що пом'якшують чи посилюють покарання, треті – враховувати лише ступінь тяжкості злочину та особи винного. Професор Л. Л. Кругліков слушно зауважив, що це поняття різного рівня абстракцій, тому потрібно розкрити такі загальні поняття як ступінь тяжкості вчиненого злочину і особа винного. [1, ст. 61]

Ступінь тяжкості чиненого злочину визначається, в першу чергу, згідно ст. 12 ККУ санкцією відповідної статті. Проте в основу визначення санкції конкретного злочину лягає оцінка його суспільної небезпечності. Це дає змогу називати дані два поняття взаємозамінними і ототожнювати обставини справи, що визначають ступінь суспільної небезпеки і ступінь тяжкості злочину. Серед таких обставин, зокрема, форма вини, мотиву і цілі, способу, обстановки і стадії вчиненого злочину, кількості епізодів, ролі кожного з співучасників, тяжкості наслідків, що настали, тощо. З'ясовуючи дані про особу підсудного, суд повинен досліджувати його вік, стан здоров'я, поведінку до вчинення злочину в побуті та за місцем роботи чи навчання, його минуле (судимості, якщо вони мали місце), дані про сім'ю (наявність на утриманні дітей та осіб похилого віку, стан їх здоров'я, матеріальний стан сім'ї) тощо. [2]

Таким чином, всі три критерії є фактичними обставинами справи або даними, які так чи інакше характеризують особу винного. Однак, ступінь тяжкості злочину та особа винного є узагальненими поняттями, а тому пом'якшуючі та обтяжуючі обставини, є їх складовою частиною. Це фактори, що відносяться до злочину та до особи винного та здійснюють пом'якшуючий чи обтяжуючий вплив на покарання, тобто вони є певним різновидом обставин,

що характеризують ступінь тяжкості злочину та особу винного, але разом з тим не вичерпують їх змісту. [3, ст. 67–77] Таким чином, в законі можна було б обмежитись лише двома критеріями індивідуалізації покарання – врахування ступеня тяжкості злочину та особи винного. В науковій літературі також існує думка, що при призначенні покарання слід враховувати лише обставини, що пом'якшують чи обтяжують покарання. Така позиція пояснюється тим, що всі фактичні обставини справи так чи інакше виконують функцію пом'якшення чи обтяження покарання. Суттєвим недоліком такої точки зору є те, що суд, призначаючи покарання, враховує пом'якшуючі або обтяжуючі обставини, співвідносячи їх до нейтрального покарання. Крім того, дані, що містяться в матеріалах кримінальних справ є більш різноманітними, тому серед обставин, що відносяться до ступеня тяжкості злочину та особи винного є такі, які не здійснюють пом'якшуючого або обтяжуючого впливу на покарання.

Підсумовуючи вищесказане, слід відмітити, що введення обставин, що пом'якшують та обтяжують покарання в коло критеріїв призначення покарання, поруч із ступенем тяжкості вчиненого злочину та особою винного пояснюється чисто практичними міркуваннями, оскільки, вони є різновидом обставин, що характеризують ступень тяжкості злочину та особу винного. Тим самим законодавець намагався звернути на них особливу увагу суду, оскільки при призначенні покарання найбільше значення мають саме ті обставини, які можуть суттєво пом'якшити чи посилити покарання.

Література:

1. Кругликов, Л. Л. О критериях назначения уголовного наказания [Текст] / Л. Л. Кругликов // Советское государство и право. – 1988. - № 8.
2. Про практику призначення судами кримінального покарання [Текст]: постанова Пленуму Верховного Суду України від 24.10.2003 р. № 7 (зі змінами від 10.12.2004) // Збірник постанов Пленуму Верховного Суду України у кримінальних справах : [навч. посіб.] / укл. Б. О. Кириць. – Львів : ПАІС, 2005.
3. Кругликов, Л. Л. Смягчающие и отягчающие ответственность обстоятельства в уголовном праве (Вопросы теории) [Текст] / Л. Л. Кругликов. – Воронеж: Изд-во Воронежск. Ун-та, 1985.

ПРАВОВА ПРИРОДА ІНСТИТУТУ ОМБУДСМЕНА З ПРАВ ДИТИНИ В УКРАЇНІ

Проценко О. А.,

*студентка міжнародно-правового факультету
Національного юридичного університету імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Проблема забезпечення прав людини є сьогодні предметом зацікавленості всіх країн, зокрема в частині належного захисту прав найбільш незахищених верств населення - дітей. Оскільки дане питання є актуальним і для України, 11 серпня 2011 року було запроваджено інститут омбудсмена з прав дитини при Президентіві України.

Практика держав виробила різноманітні механізми захисту прав дітей на національному рівні, виходячи з особливостей їх історичного, політичного, культурного, правового розвитку. Зокрема це комісія з прав людини, спеціалізовані установи та омбудсмен. [1, с.29-33] За іншою класифікацією, це національні консультативні комітети, національні антидискримінаційні комісії, омбудсмени і категорія під назвою «defensor del pueblo».[2,с.117-118]

На сьогодні існує 4 основні моделі омбудсменів з прав дитини:

- уповноважений, який створений спеціальними законами, прийнятими парламентом (Норвегія, Швеція, Ісландія, Гватемала, Перу, Коста-Ріка, Колумбія, Люксембург);
- створення відповідно до законодавства про охорону дитинства (Нова Зеландія);
- у рамках відповідних державних органів (Ізраїль, Австрія, Іспанія);
- у рамках неурядових організацій, під егідою яких вони працюють.

На даний момент Україна знаходиться на шляху вступу в Європейську мережу омбудсменів з прав дитини. Для цього вона повинна виконати ряд вимог, зазначених в ст.4 Статуту Європейської мережі Омбудсменів з Прав Дитини і в Паризьких принципах, щодо статусу національних установ 1991 р.

Основна причина створення даного інституту - необхідність спеціальної охорони і піклування над дітьми, в зв'язку з їхньою фізичною та соціальною незрілістю, включаючи належний правовий захист, як до, так і після народження. Статистичні дані свідчать про те, що дитинство в Україні знаходиться в кризовому стані. Зокрема, зменшується кількість народжених дітей, в державі переважають сім'ї з однією дитиною. Тому мало створити інститут, потрібна організація і забезпечення його ефективної діяльності. На

разі відсутня ефективна комплексна політика щодо дітей під час соціально-політичних перетворень, збройного конфлікту на Сході країни, судової реформи та децентралізації влади. До сьогодні в Україні немає офіційних даних про дітей, які загинули в результаті збройного конфлікту, а частина дітей, які є біологічними сиротами зростає втричі і дорівнює 30%. І якщо у передвоєнному 2013 році майже 5 тисяч дітей, втративши рідних батьків, були усиновлені або влаштовані в сім'ї, то за підсумками 2016 року в сім'ї влаштовано вдвічі менше дітей. Через відсутність ефективної політики щодо дітей порушеннями їх прав супроводжується і процес децентралізації в Україні. Вже понад 450 тисяч дітей проживають у новостворених об'єднаних громадах, але їх повноваження в сфері захисту дітей законодавством чітко не прописані.

Детально дослідити роботу даного інституту досить складно, оскільки немає жодного звіту про його діяльність за останні три роки, проте результати його діяльності все ж таки є. На початку липня Верховна Рада України внесла зміни до Закону України «Про Державний бюджет України на 2017 рік», якими передбачено виділення субвенції у розмірі 277 млн грн. з державного бюджету місцевим бюджетам на будівництво/придбання житла для дитячих будинків сімейного типу, соціального житла для дітей-сиріт, дітей, позбавлених батьківського піклування, осіб з їх числа. Це важливий крок у процесі деінституціоналізації, який дозволяє створити умови для зростання дітей-сиріт та дітей, позбавлених батьківського піклування, в сімейному середовищі. Також на виконання доручення Президента, наприкінці квітня було підготовлено План заходів з реалізації першого етапу (2017-2018 роки) Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей, яка була ухвалена КМУ. До складу робочої групи, яка працювала над Планом заходів реалізації стратегії, увійшли представники профільних міністерств, інститутів громадянського суспільства, міжнародних організацій та Уповноважений Президента України з прав дитини Микола Кулеба.

Проблеми захисту прав дитини зараз розглядаються у взаємодії як з іншими державними інституціями, так і міжнародними організаціями. [3, с.155] На засіданні колегії Міністерства соціальної політики України «Про запровадження інтегрованої моделі у сфері соціального захисту населення» учасники обговорили першочергові дії місцевих органів виконавчої влади та органів місцевого самоврядування щодо забезпечення реалізації I-го етапу Національної стратегії реформування системи інституційного догляду та виховання дітей на 2017-2026 роки. А наприкінці березня 2017 року Уповноважений Президента України з прав дитини уклав угоду про співпрацю з міжнародним благодійним фондом «Lumos Foundation», в рамках якої фонд сприяє поширенню в Україні найкращого міжнародного досвіду щодо реформування інтернатів. За сприяння даного фонду 16-20 жовтня Микола

Кулеба перебував робочою поїздкою у Великій Британії з метою вивчення досвіду в плануванні та впровадженні реформи системи інституційного догляду за дітьми.

Отже, діяльність омбудсмена повинна полягати як в захисті, так і в заохоченні прав дітей, бути демократичною і активною. Україна зробила серйозний крок до розвитку демократичної та правової держави, створивши інститут Уповноваженого з прав дитини, тепер важливо зробити його дієвим і підвищити його роль у захисті прав дітей і у виконанні Україною своїх міжнародних зобов'язань за договорами в даній сфері.

Література:

1. Національна установа з прав людини: Керівництво по створенню і зміцненню національних установ, що займаються заохоченням і захистом прав людини/Серія публікацій з питань професійної підготовки №4. – Нью-Йорк – Женева: ООН, 1995.

2. Human Development Report 2000[United Nations Development Program]. – New York: Oxford University Press, 2000.

3. Бурлак О.В. Міжнародні стандарти щодо статусу і функціонування національних установ із захисту і заохочення прав людини: монографія/О.В. Бурлак. – Івано-Франківськ: Симфонія форте, 2012.

УДК 349.2

Юридичні науки

ПРИПИНЕННЯ ТРУДОВИХ ВІДНОСИН З УРАХУВАННЯМ ЗМІН ПЕРЕДБАЧЕНИХ НОВИМ ТРУДОВИМ КОДЕКСОМ

Расторгуєва Н.В.,

студент факультету лінгвістика та право

Міжнародного науково-технічного університету імені

академіка Юрія Бугая

м. Київ, Україна

Актуальність теми. Часи реформування для нашої країни не оменули і трудове законодавство. Тема трудового законодавства завжди буде актуальною для кожної країни, в особливості для України.

Повернення нашого правительства до розгляду нового проекту Трудового кодексу актуалізує тему дослідження порівняння дійсного КЗпП та нового проекту Трудового кодексу, які зміни нас очікують, безпосередньо в одному з найголовніших розділів трудового законодавства, припинення трудових відносин.

Аналіз останніх досліджень. Тема проблематики удосконалення трудового законодавства в Україні висвітлена в багатьох працях вітчизняних дослідників та науковців. Зокрема зайнятість населення висвітлена в працях Д.П. Богиня, О.А. Грішнова, І.Л. Петрова, Л.С. Лісогор та інших, тенденція удосконалення трудового законодавства України простежується в працях О.С. Пашкова, Л.Я. Островського, О.І. Шебанова та інших, та безпосередньо проблему припинення трудових договорів досліджували в своїх роботах Г. А. Агафонова [1], Л. А. Андрєєва[2], Т.Ю. Коршунова, Ю. В. Харитонова, Л. С. Таль та інші, внесок яких в розгляд цього питання важко переоцінити.

Однак, деякі питання не знайшли відображення в роботах цих вчених, тому вважаємо, що проблематика удосконалення трудового законодавства в сфері припинення трудових відносин з урахуванням тенденції прийняття нового законодавства не достатньо висвітлена в науковій літературі і потребує подальшого дослідження.

Мета дослідження. Аналіз наявного нормативно-правового регулювання трудових відносин на ринку праці в Україні та наукове осмислення проблеми припинення трудових відносин згідно тенденції розвитку трудового законодавства України, перспектив змін в питаннях припинення трудових правовідносин.

Виклад основного матеріалу. Обумовленість прийняття нового Трудового кодексу пов'язана з стрімким розвитком суспільних відносин, переломним моментом став 1991 рік, коли Україна здобула незалежність, та наразі під впливом переходу до ринкової економіки та євроінтеграції, розвитком міжнародної діяльності, внутрішніми змінами у напрямі децентралізації і лібералізації правового регулювання трудових відносин найманої праці. Також беззаперечним показником необхідності прийняття нового Трудового кодексу є те, що Кодекс законів про працю, який є чинним на даний момент в нашій країні, діє з 1 червня 1971 року з більше ніж 100 доповнень та поправок.

У Проекті Трудового кодексу України значну увагу присвячено припиненню трудових відносин з урахуванням окремих категорій працівників і роботодавців. Насамперед законодавцем розширюється саме визначення припинення трудових відносин в новому проекті Трудового кодексу, а саме визначено «підстави припинення трудових відносин», а не «підстави припинення трудового договору».

В особливості питання забезпечення прав і свобод сторін у процесі припинення трудових відносин слід вважати найбільш принциповими в науці трудового права, оскільки порушення цих прав і свобод стає причиною позбавлення людини можливості скористатися своїми здібностями щодо продуктивної праці, в той же час обмеження прав роботодавців на припинення

трудовах відносин стає причиною зниження ефективності економічної діяльності суб'єктів господарювання.

Отже, наведемо таблицю порівняння підстав припинення трудових відносин за КЗпП та новим проектом Трудового кодексу.

Кодекс законів про працю [3]	Проект Трудового кодексу [4]
закінчення строку (<u>пункти 2 і 3 статті 23</u>)	закінчення строку трудового договору (стаття 80)
угода сторін (стаття 36)	згода сторін (стаття 81)
призов або вступ працівника або власника (стаття 36)	припинення трудових відносин у зв'язку з призовом або вступом працівника на військову службу, направленням на альтернативну (невійськову) службу (стаття 99)
розірвання трудового договору з ініціативи працівника (<u>статті 38, 39</u>)	розірвання трудового договору за ініціативою працівника (стаття 83)
з ініціативи власника або уповноваженого ним органу (<u>статті 40, 41</u>)	розірвання трудового договору за ініціативою роботодавця (статті 86, 92 - 97)
на вимогу профспілкового чи іншого уповноваженого на представництво трудовим колективом органу (<u>стаття 45</u>)	припинення трудових відносин з керівником юридичної особи за пропозицією профспілкового органу (стаття 98)
-	рішення вищого органу управління або наглядової ради роботодавця про припинення повноважень (відкликання) голови і членів наглядової ради та/або виконавчого органу, а також будь-яких інших працівників, якщо їх призначення (обрання) та звільнення (відкликання) належить до компетенції вищого органу управління або наглядової ради відповідно до установчих документів роботодавця(стаття 78)
переведення працівника, за його згодою, на інше підприємство, в установу, організацію або перехід на виборну посаду (стаття 36)	переведення працівника на роботу до іншого роботодавця (стаття 82)
відмова працівника від переведення на роботу в іншу місцевість разом з підприємством, установою, організацією, а також відмова від продовження роботи у зв'язку із зміною істотних умов праці (стаття 36)	-
набрання законної сили вироком суду, яким працівника засуджено (крім випадків звільнення від відбування покарання з випробуванням) до позбавлення волі або до іншого покарання, яке виключає можливість продовження даної роботи (стаття 36)	припинення трудових відносин у зв'язку з набранням законної сили рішенням суду, яке виключає можливість продовження роботи, та у разі скасування рішення про поновлення на роботі (стаття 100)
-	припинення трудових відносин з неповнолітнім працівником на вимогу його батьків або осіб, які їх замінюють, чи відповідних органів (стаття 101)
-	припинення трудових відносин у разі

	порушення правил укладання трудового договору (стаття 104)
-	припинення трудових відносин внаслідок настання надзвичайних обставин, що перешкоджають їх продовженню (стаття 105)
укладення трудового договору (контракту), всупереч вимогам <u>Закону України "Про запобігання корупції"</u> , встановленим для осіб, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом року з дня її припинення (стаття 36)	укладення трудового договору всупереч вимогам Закону України «Про запобігання корупції», встановленим для осіб, які звільнилися або іншим чином припинили діяльність, пов'язану з виконанням функцій держави або місцевого самоврядування, протягом року з дня її припинення (стаття 78)
з підстав, передбачених <u>Законом України "Про очищення влади"</u> (стаття 36)	-
підстави, передбачені контрактом (стаття 36)	припинення трудових відносин з підстав, передбачених трудовим договором (стаття 106)
підстави, передбачені іншими законами (стаття 36)	
-	незалежні від волі сторін підстави (статті 98 – 105)
-	припинення трудових відносин у разі смерті працівника або роботодавця - фізичної особи, визнання його безвісно відсутнім або оголошення померлим (статті 102, 103)
-	законом можуть бути передбачені додаткові підстави для припинення трудових відносин за ініціативою роботодавця з окремими категоріями працівників або за певних умов (стаття 78)

Як вбачається з наведеної таблиці, законодавцем розширено перелік підстав для припинення трудових відносин.

Також важливим аспектом є той момент, що в новому проекті Трудового кодексу в статті 77 йдеться про те, що трудові відносини можуть бути припинені лише з підстав, у порядку і на умовах, визначених цим Кодексом або законом. Починаючи вже зі зміни умов припинення трудових відносин, може стати підставою для цілого ряду колізій та проблем, оскільки в законодавстві, за яким багато норм, які визначають додаткові підстави для припинення трудових відносин в інших, відмінних від проекту ТК України, нормативних актах, опиняться в категорії недійсності.

З іншої ж сторони підставою для припинення трудових відносин законодавець встановлює одночасно надає право суб'єктам трудових відносин визначати особливі умови в строкових трудових договорах, статутах, колективних угодах і т.д. Таке неоднозначне формулювання в проекті Трудового кодексу України може призвести до різних наслідків, з одного боку позитивних – встановлення додаткових підстав розірвання трудових відносин власником, що може забезпечити продуктивність праці встановленням

наприклад підставою для розірвання недосягнення певних показників та інші, але з іншого боку, це може призвести до зловживання своїм становищем роботодавця та негативно вплинути на захищеність працівників.

В порівнянні з дійсним КЗпП в новому ТК України повністю вилучено розділ XVI теперішнього КЗпП «Гарантії діяльності професійних спілок щодо захисту трудових та соціально-економічних прав працівників» чим значно скорочується участь профспілки в вивільненні працівників, що може знову ж таки призвести до негативних наслідків для працівників, адже роботодавець має право звільнити працівника і при мотивованій відмові профспілкової організації. З іншого боку, таке зменшення впливу профспілкової організації зумовлене значними істотними змінами комплексу суспільних відносин з участю профспілок, появою нових суб'єктів трудового права в особі організацій роботодавців.

У той же час актуальною є норма, яка дає право припинення трудових відносин у зв'язку зі скороченням, оскільки, по-перше, інтенсифікація виробництва може об'єктивно привести до необхідності скорочення кількості працівників, по-друге, кризові явища в економіці можуть поставити роботодавців в ситуацію, коли скорочення кількості працівників стає фактором збереження виробництва, тобто фактором життєдіяльності підприємства.

Доволі критично громадськістю сприймаються положення про дозвіл відеоспостереження за працівниками, а також норма, яка дає змогу звільняти працівника за розголошення комерційної таємниці. Такою таємницею, згідно з прописаними на підприємстві нормами, може бути, наприклад, сума заробітної плати. Відповідно, це робить систему виплат непрозорою.

Суперечливою також є позиція законодавця щодо пільг «малим підприємцям», за новим ТК України «суб'єктам малого підприємництва» надано ряд пільг зі спрощення процедури звільнення працівників, за якими допускається звільнення за один місяць і погіршення істотних умов праці – з попередженням за 2 тижні (у чинному КЗпП обидва строки становлять 2 місяці).

Тобто ринкові умови, які визначають економічну поведінку власника - роботодавця повинні узгоджуватися з соціальною спрямованістю трудового права, саме ж право на встановлення додаткових умов припинення трудових відносин не повинно перетворитися на право неконтрольованого вивільнення працівників.

Висновок. В цілому можна вважати, що проблема припинення дії трудових відносин остаточно не вирішена, уточнення потребують підстави, які пов'язані зі специфікою припинення правовідносин з працівниками окремих категорій та встановлення певних обмежень в правах роботодавця для уникнення безпідставних та таких, що звужують права працівників, умов

розірвання трудових відносин, саме на це повинні бути спрямовані подальші дослідження.

Що стосується підстав припинення трудових відносин в чинному і нове трудове законодавство, то можна стверджувати, що проектом Трудового кодексу дана проблема вирішується з урахуванням нових соціально-економічних реалій і саме цей підхід слід вважати перспективним і обґрунтованим.

Література:

1. Агафонова Г. А. Припинення трудового договору з ініціативи роботодавця з підстав, не пов'язаних з виною працівника: дис ... канд .. юрид. наук. / Г. А. Агафонова. - М., 2007. - 197 с.
2. Андрєєва Л.А. Незаконне звільнення: Наук.-практ. посібник / Л.А. Андрєєва, К. М. Гусов, О.М. Медведєв; під ред. К.М. Гусова. - М.: Проспект, 2009. - 77 с.
3. Кодекс законів про працю України від 10.12.1971 р - Режим доступу: <http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/322-08>.
4. Трудовий кодекс України. Проект закону України № 2902 від 22.04.2013. — Режим доступу: http://w1.c1.rada.gov.ua/pls/zweb2/webproc4_1?pf3511=46746.

Удк 4414

Юридичні науки

МЕХАНІЗМИ УЧАСТІ ГРОМАДЯН У ЗДІЙСНЕННІ ДЕРЖАВНОГО УПРАВЛІННЯ

Саградян М. С.,

студентка міжнародно-правового факультету

Національний юридичний університет

імені Ярослава Мудрого

м. Харків, Україна

Основний Закон проголошує Україну демократичною правовою державою, в якій конституційний лад ґрунтується на визнанні народу джерелом влади. Цей принцип є наріжним для всіх сфер суспільного та державного життя. Важливу роль він справляє й на сферу державного управління. Адже сучасне державне управління складно уявити поза виміром демократії та верховенства права.

Відповідно до ч.1 ст. 21 Загальної декларації прав людини кожна людина має право брати участь в управлінні своєю державою безпосередньо чи за посередництва вільно обраних представників. Це положення знайшло

відображення в Конституції України, згідно з ч.1 ст. 38 якої громадяни мають право брати участь в управлінні державними справами, у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати й бути обраними до органів державної влади та органів місцевого самоврядування. Адже без реальної участі громадян у здійсненні народовладдя не можлива побудова демократичної, правової держави, а без їхньої участі в управлінні державними справами будь-яка держава позбавлена легітимації рішень, прийнятих в процесі державного управління.

За своєю структурою право на участь в управлінні державними справами є загальним, комплексним правом, яке включає політичні права, що мають самостійне значення: право брати участь у всеукраїнському та місцевих референдумах, вільно обирати й бути обраним до органів державної влади та органів місцевого самоврядування, право рівного доступу до державної служби і служби в органах місцевого самоврядування, брати участь у здійсненні правосуддя. За формами реалізації — безпосереднім, представницьким і учасницьким, за формою участі — індивідуальним (особистим) і колективним. Щодо останнього, то можна говорити про право громадян, яке реалізується в колективній формі. До прикладу, участь у громадських консультаціях, участь в громадських радах при органах державної виконавчої влади, передбачена постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 "Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики" тощо [1].

Хотілось би звернути увагу на доцільність більш широкого запровадження в теорію та практику сучасного державного управління категорії "політична участь громадян". Під цією категорією слід розуміти дії окремих громадян, вчинювані з метою впливу на процес формування державної влади, прийняття владних рішень, виконання прийнятих рішень, а також контролю за їх реалізацією в спосіб, що не суперечить чинному законодавству України [2, с.90].

На сьогодні в Конституції та законах України закріплені правові основи для подальшого розвитку громадянського суспільства. Це, перш за все, принципи: багатопартійності, створення державою однакових умов для діяльності політичних партій, інших громадських об'єднань, невтручання держави у безпосередню господарську діяльність підприємств незалежно від форм власності, свобода підприємництва, ідеологічного плюралізму, відокремлення церкви від держави, невтручання держави у справи релігії, відповідальності держави перед людиною за свою діяльність тощо.

Проблема налагодження взаємовідносин держави з громадянами набуває дедалі більшої актуальності в порядку денному державної політики в Україні. Ідеться, перше за все, про гарантування державою прийнятних умов (політико-

правових, адміністративно-організаційних, фінансових) для функціонування інституцій громадянського суспільства. По-друге, спільні зусилля державних інституцій та інститутів громадянського суспільства повинні спрямовуватись на розв'язання нагальних проблем державного будівництва та державного управління.

Громадяни України реалізують свої права на участь у державному управлінні, у першу чергу, через: 1) всеукраїнський та місцевий референдуми; 2) вибори; 3) утворення та участь у діяльності політичних партій та громадських організацій; 4) участь у мирних зборах; 5) участь у громадських експертизах, участь у громадських консультаціях та участь у громадських радах при Кабінеті Міністрів України, міністерствах і інших центральних органах виконавчої влади, місцевих державних адміністраціях тощо [3, с.19].

Таким чином, важливим чинником оптимізації механізмів участі громадян в державному управлінні повинно стати створення ефективної системи державної виконавчої влади в Україні, адже серед усіх гілок влади саме виконавча посідає чільне місце у застосуванні всіх важелів державного регулювання й управління важливими процесами суспільного розвитку. Також необхідно оптимізувати систему чинного законодавства, що регулює участь громадян в управлінні державними справами, зберігши як існуючі інститути громадських консультацій, експертиз і рад, так і запровадивши нові, що позитивно зарекомендували себе у державах-учасницях ЄС і США.

Література:

1. Про забезпечення участі громадськості у формуванні та реалізації державної політики: постановою Кабінету Міністрів України від 3 листопада 2010 р. № 996 // Офіційний вісник України. — 2010. — № 84. — Ст. 2945.

2. Гирик М.А. Щодо оптимізації механізмів участі громадян у здійсненні державного управління / М.А. Гирик // Права та свободи людини в контексті модернізації Конституції України / За заг. ред. проф. В.В. Коваленка; матеріали наук.-практ. інтернет-конференції ННІЗН НАВС (м. Київ, 23 січня 2014 р.). — К.: Видавництво Ліра-К, 2014. — С. 89—92

3. Чуб О. О. Конституційне право громадян України на участь в управлінні державними справами : монографія / О. О. Чуб. — Х. : Одісей, 2005. — 231 с.

ПІДГОТОВКА ДЕРЖАВНИХ СЛУЖБОВЦІВ І ПОСАДОВИХ ОСІБ
МІСЦЕВОГО САМОВРЯДУВАННЯ

Сисой В.В.,

*студент міжнародно-правового факультету
Національний юридичний університет імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Функціонування злагодженої системи державної служби з чітким розподілом повноважень і відповідальності на всіх рівнях управління є невід'ємною частиною успішного виконання законів та урядових рішень. Для забезпечення цього необхідно здійснювати широкомасштабну підготовку державно-управлінських кадрів, які здатні до реалізації діяльності на засадах належного, демократичного врядування.

Згідно зі ст. 19 закону України «Про державну службу» від 21.12.2016, право на державну службу мають повнолітні громадяни України, які вільно володіють державною мовою та яким присвоєно ступінь вищої освіти не нижче магістра – для посад категорій «А» і «Б», бакалавра, молодшого бакалавра - для посад категорії "В". Також одним з головних умов є володіння іноземною мовою, яка є однією з офіційних мов Ради Європи.

За результатами дослідження аналітичного центру CEDOS (раніше Центр дослідження суспільства) станом на 2015 рік в Україні працювали майже 352 тисячі державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування. Через втрату контролю над деякими територіями та скорочення штату цей показник суттєво зменшився порівняно з 433 тисячами у 2013 році. Формально рівень освіти українських держслужбовців досить високий: 92% з них мають вищу освіту, що суттєво більше, ніж у попередніх роках – наприклад, у 2005 році таких держслужбовців було тільки 73%. Держава дбає й про підвищення кваліфікації своїх працівників. У 2015 році 47 222 держслужбовці (19% від загальної кількості) пройшли таке підвищення, здебільшого у формі тематичних семінарів. Таке коротке навчання в Україні надають кілька десятків вищих навчальних закладів і закладів післядипломної освіти. Також існує Всеукраїнський центр підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування. З метою зростання професіоналізму, відкритості, підвищення авторитету державної служби шляхом узагальнення досвіду роботи кращих державних службовців проводиться щорічний Всеукраїнський конкурс «Кращий державний службовець». Окрім підвищення кваліфікації, держслужбовці отримують тривалу та глибоку магістерську освіту, котру в Україні пропонує 31 вищий навчальний заклад, серед яких

особливе місце займає Національна академія державного управління при Президентіві України, на фінансування якої у Держбюджеті-2017 передбачено 298 мільйонів гривень, тобто не менше 80 тисяч гривень на підготовку одного студента. Проте лише половина з випускників НАДУ після закінчення магістерської програми залишаються працювати на держслужбі.

Таким чином можна зробити висновок, що однією з основних проблем підготовки державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування на сьогоднішній день є відсутність конкурентного середовища розподілу державного фінансування, що не сприяє належному забезпеченню якості освіти. Національна академія державного управління має значно вище державне фінансування у перерахунку на одного студента, ніж пересічний вищий навчальний заклад в Україні. При цьому, якщо зважати на тенденцію працевлаштування випускників академії в органах влади, можна зробити висновок про невисоку віддачу здійснених витрат.

Також не можна не зауважити на проблемі в системній роботі зі студентами вищих навчальних закладів з метою подальшого залучення молоді до роботи в органах публічної влади.

Щодо шляхів вирішення зазначених проблем, то, перш за все, уряд повинен створити єдине конкурентне середовище між усіма ВНЗ, які мають ліцензію на підготовку за спеціальністю «Публічне управління та адміністрування». З червня 2017 року Міністерство освіти і науки України запустило механізм розподілу бюджетних місць на підготовку магістрів між ВНЗ на основі результатів їхньої діяльності за формульним алгоритмом. На відміну від ручного розподілу на конкурсній комісії, він забезпечує рівність ВНЗ, прозорість та більшу ефективність розподілу, адже людський фактор у ньому зведений до мінімуму, а ВНЗ з кращими результатами діяльності отримують більшу кількість бюджетних місць. По-друге, необхідне залучення провідних експертів до моніторингу якості програм підготовки із публічного управління та адміністрування. Їх висновки повинні містити думку самих студентів і слухачів та їхніх роботодавців. Задля цього варто налагодити систему регулярного збору відгуків щодо організації та змісту навчальних програм від слухачів, випускників програм публічного адміністрування та управлінь персоналом органів влади. Така система може бути виконана в онлайн-форматі.

Наразі вже функціонують нормативно-правові акти, направлені на поліпшення підготовки державних службовців. Такими є: Постанова КМУ Про затвердження Положення про систему підготовки, спеціалізації та підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування, Постанова КМУ Про деякі питання професійного навчання державних службовців та посадових осіб місцевого самоврядування, Наказ Національного

Агенства України з питань державної служби Про затвердження Порядку організації підвищення кваліфікації державних службовців і посадових осіб місцевого самоврядування у навчальних закладах за державним замовленням Національного агентства України з питань державної служби.

На мою думку, зазначені шляхи вирішення певних проблем підготовки фахівців у сфері державного управління та органах місцевого самоврядування будуть сприяти забезпеченню ефективної, результативної та якісної управлінської діяльності.

УДК 341:1

Юридичні науки

ОКРЕМІ ПИТАННЯ ЩОДО РОЗУМІННЯ НОРМ *JUS COGENS* ТА ЇХ МІСЦЕ В СИСТЕМІ МІЖНАРОДНОГО ПРАВА

Стебліна М. А.

*студент Інституту підготовки кадрів
для органів юстиції України
Національний юридичний університет
імені Ярослава Мудрого
м. Харків, Україна*

Питання про юридичну сутність *jus cogens* завжди було об'єктом наукового інтересу, зважаючи на природу цих норм як імперативних основоположних засад міжнародного права. Серед науковців постійно висловлювалися неоднакові погляди щодо розуміння норм *juscogens* та їх ролі в міжнародному праві. З огляду на актуальність порушеної теми, слід дослідити основні проблеми, які виникають при дослідженні цього питання.

Перше на що хотілося б звернути уваги це те, що ж саме розуміється в міжнародному праві під *jus cogens*. На нормативному рівні цей термін згадується в Віденській Конвенції про право міжнародних договорів, згідно зі ст. 53 якої, «договір є неважним, якщо на момент укладення він суперечить імперативній нормі загального міжнародного права. Оскільки це стосується цієї Конвенції, імперативна норма загального міжнародного права є нормою, що приймається і визнається міжнародним співтовариством держав у цілому як норма, відхилення від якої недопустиме і яку може бути змінено тільки наступною нормою міжнародного права, що носила б такий же характер». [1,с.175] Ст. 64 цієї ж Конвенції врегульовує, що «якщо виникає нова імперативна норма загального міжнародного права, то будь-який існуючий договір, який виявляється в суперечності з цією нормою, стає недійсним і припиняється». Таким чином, з норм Віденської Конвенції стає зрозумілим, що

jus cogens є імперативними нормами, які є загальнообов'язковими, не можуть бути зміненими (окрім як в разі виникнення нової імперативної норми) та додержання яких є умовою для чинності договору.[2,с.131]

Досліджуючи поняття *jus cogens*, слід вказати, що деякими науковцями виокремлюються два табори юристів міжнародників відповідно до їх відношення до концепції *jus cogens*. Першу групу можна умовно назвати «підтверджувачами» (*affirmants* — ті, хто підтверджує існування та дієвість імперативних норм). «Підтверджувачі» посилаються на 53 статтю Віденської конвенції про право міжнародних договорів 1969 року, інтерпретуючи її як таку, що розповсюджує чинність статусу норми *jus cogens* на міжнародне право в цілому. Деякі прихильники цієї позиції стверджують, що вплив імперативних норм виходить навіть за межі такої інтерпретації. Друга група юристів, яка останнім часом стає активно зменшуватися за кількістю учасників — «скептики» («*skeptics*»). Вони визнають положення Віденської конвенції, що закріплюють ідею *jus cogens*, наголошуючи, однак, що нормативного наповнення ця концепція ще не набула. Таким чином, вони вважають, що норми *jus cogens* існують тільки у теорії міжнародного права, не маючи позитивного характеру.[5,с.189]

Наступним питанням що виникає у більшості випадків є те, що ж саме визнавати нормами *juscogens*. Як зазначає Р. Ньето-Навіа, колумбійський професор та суддя Міжнародного кримінального Трибуналу в колишній Югославії та Руанді, для того, щоб норма була визнаною *jus cogens*, вона повинна відповідати наступним ознакам: 1) норма повинна бути нормою загального міжнародного права; 2) норма повинна бути прийнятою і визнаною міжнародним співтовариством або державами в цілому; 3) норма повинна бути такою, відступ від яких не допускається і яка може бути зміненою наступною нормою загального міжнародного права такого ж характеру. [2,с.133] Таку ж позицію підтримує К. Хоссейн, який у своїй роботі виділяв відповідні критерії та вивчав питання *jus cogens*. [4,с.76] Отже, ознаки норм *jus cogens* виводяться із Віденської Конвенції про право міжнародних договорів 1969 р., де вони і знайшли своє нормативне закріплення.[2,с.133]

Виходячи з ознак, виникає питання - чи невизнання хоча б однією із держав цих норм як *jus cogens* не створює сумніву в можливості їх існування, оскільки згідно з нормами Віденської Конвенції та виведеними з неї критеріями вони «визнаються міжнародною спільнотою держав в цілому».

Вирішення цього питання можна знайти в відомій справі Міжамериканської Комісії з прав людини щодо М. Домінгеза. [5] Дана Комісія постановила, що призначення покарання у виді смертної кари для неповнолітнього правопорушника є порушенням міжнародних норм *jus cogens*. В даній справі М. Домінгез, громадянин США, був засуджений, так як це

дозволялось в США, до смертної кари за злочин, вчинений ним у віці 16 років, а на момент засудження йому було 17. Не дивлячись на посилання неповнолітньої особи у Верховному Суді США на порушення національними судами приписів Міжнародного Пакту про громадянські та політичні права, а також звичаєвого міжнародного права, рішення по справі змінено не було. Тільки після звернення до Міжамериканської Комісії з прав людини ситуація по справі була змінена на його користь та було визнано, що застосування смертної кари до неповнолітнього є порушенням норм *juscogens*. Зокрема, 22 жовтня 2002 року Комісія дійшла висновку, що заборона на застосування смертної кари до неповнолітніх злочинців становить норму *jus cogens*, і ці норми «виводять свій статус з основоположних цінностей міжнародного співтовариства, і порушення таких норм було б шоком для сумління людства, і тому вони є обов'язковими для усього міжнародного співтовариства, незалежно від протесту, визнання чи мовчазної згоди». Таким чином, Комісія визнає, що, незважаючи на визнання чи невизнання окремою державою цих норм, вони все одно повинні діяти, вони стоять ієрархічно вище за будь-які норми як національного, так і міжнародного права, по суті лежать в основі права як людського втвору, мають ціннісний вимір.[2,с.132]

Аналізуючи питання пов'язані з нормами *juscogens*, слід приділити увагу закріпленню таких норм. До таких норм, як зазначає М. Гердеген, належать на цей час: заборона нападницької війни, елементарні права людини (такі, як заборона геноциду, тортур, рабства чи расової дискримінації) тощо. Слід також зазначити, що питання про перелік існуючих імперативних норм у сучасному міжнародному праві не має однозначної відповіді.[6,с.271] Для доведення існування норми *jus cogens* доцільно звертатись до праць загальновідомих авторитетних вчених, рішень міжнародних судових установ насамперед Міжнародного Суду ООН, а також до рішень національних судів як прояву практики держав та *opinio juris*. [3,с.191] Багато норм *jus cogens* знайшли своє нормативне закріплення в міжнародних правових актах. Одним з найяскравіших прикладів є Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26 листопада 1968 року.[7] Зокрема, у цій Конвенції наведено чіткий перелік випадків, коли строки давності застосування не підлягають. Окрім того, в Консультативному висновку Міжнародного суду ООН щодо застережень до Конвенції про попередження та покарання геноциду від 28 травня 1951 р.[8] вказано, що принципи, зазначені в Конвенції 1948 р. є такими, що визначені цивілізованими націями як обов'язкові для держав, незалежно від їхньої участі у Конвенції. Таким чином, з цих положень можна зробити висновок про те, що заборона вчинення даних злочинів свідчить про визнання їх імперативними нормами *jus cogens*, і в даному випадку покарання за нього не ставиться в залежність від

наявності аналогічних положень у національному законодавстві окремих держав та навіть їхньої участі у Конвенції, оскільки заборона геноциду, по суті, визнається міжнародним товариством у цілому, незалежно від наявності згоди окремих його учасників.[2,с.132] Але слід вказати також думку Ю. В. Щокіна, який зазначає: «Міжнародний договір може бути тільки допоміжною формою закріплення імперативних норм міжнародного права, але аж ніяк не основною. Норми *jus cogens* міжнародного права черпають свою юридичну силу в тих соціальних нормах, які мають абсолютний моральний авторитет у всього світового співтовариства і природним чином формуються у вигляді міжнародно-правових звичаїв».[9,с.250] Таку ж позицію підтримував О. Буткевич у роботі, присвяченій формуванню норм *jus cogens*. [10,с.210]

Надзвичайно цікавою є думка, яку наводить Е. Пітерс, яка у своїх працях проводить аналогію між нормами *jus cogens* в міжнародному праві та конституцією в національному праві. Досліджуючи досить актуальне питання конституціоналізації міжнародного права, вона стверджує, що *jus cogens* зараз часто асоціюються з міжнародним конституційним правом. Зокрема, наводиться думка, що норми *jus cogens* можна вважати такими, що діють як конституційне право, оскільки вони не лише є стримуючим фактором від укладення державами міжнародних договорів, що суперечили б їм (відповідно до Віденської Конвенції про право міжнародних договорів), але й імперативність цієї норми по відношенню до інших норм нагадує верховенство Конституції в національних правових системах. З цією думкою в більшості погоджуються, оскільки, як вже визначалось, норми *jus cogens* по суті знаходяться вище як над міжнародним, так і над національним правом. З огляду на вищезазначене, можна стверджувати, що *jus cogens* виконують по суті конституційну функцію по відношенню не лише до міжнародного права, а й права взагалі.[2,с.134]

Отже, можна зробити висновок, що концепція норм *jus cogens* зараз перебуває на етапі свого формування та розвитку як на теоретичному так і практичному рівнях. Крім того, імперативність цих норм є втіленням природно-правових ідей, при цьому відсутність визнання цих норм окремими суб'єктами не ставить під сумнів їх існування та дієвість. Також, норми відображають базові цінності, мають вищу юридичну силу по відношенню як до норм міжнародного права, так і норм національного права.

Література:

- 1.Шавинина-Калашян Д. А. Концепция норм *jus cogens* в международном праве на современном уровне //Право. ua. – 2015. – №. 2. – С. 175-175.
- 2.Забокрицький І. І. *Jus cogens* як джерело конституційного права// Науковий вісник Ужгородського національного університету - 2014.- №24.- С.131-136

3. Дрьоміна-Волок Н. В. Норми jus cogens—сучасне jus gentium intra se // Юридична наука. – 2011. – №. 1. – С. 187-194.
4. Hossain K. The Concept of Jus Cogens and the Obligation Under The UN Charter // Santa Clara Journal of International Law. – 2005. – Т. 3. – №. 1. – С. 72.
5. The Michael Domingues Case: Report on the Inter-American Commission on Human Rights, Report No. 62/02, Merits, Case 12.285 (2002) [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://hrlibrary.umn.edu/cases/62-02.html>
6. Дрьоміна-Волок Н. В. «Імперативізація» міжнародного права в контексті становлення сучасного міжнародного правопорядку // Актуальні проблеми держави і права. – 2009. – №. 49. – С. 269-275.
7. Конвенція про незастосування строку давності до воєнних злочинів і злочинів проти людства від 26 листопада 1968 р. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon4.rada.gov.ua/laws/show/995_168
8. Reservations to the Convention on Genocide, Advisory Opinion: ICJ. Reports 1951 [Електронний ресурс]. – Режим доступу: <http://www.icj-cij.org/docket/files/12/4283.pdf>.
9. Щокін Ю. В. Роль міжнародно-правових звичаїв у формуванні імперативних норм міжнародного права // Трибуна докторанта – 2007. – С. 242-250
10. Буткевич О. Формування норм jus cogens у докласичному міжнародному праві // Вісник Академії правових наук України. — 2006. — № 4. — С. 207-218.

УДК 341.1

Юридические науки

ПРОБЛЕМЫ ПРИМЕНЕНИЯ ВЕНСКОЙ КОНВЕНЦИИ О
ДИПЛОМАТИЧЕСКИХ СНОШЕНИЯХ В СОВРЕМЕННОЙ ДИПЛОМАТИИ

Татаренко Ю.А.,

студентка факультета консалтинга и

международного бизнеса

Харьковский национальный экономический

университет имени Семёна Кузнеця

г. Харьков, Украина

Венская конвенция о дипломатических сношениях (далее – Венская конвенция), которая является основным регулятором дипломатических отношений, была принята 18 апреля 1961 года. За 56 лет с момента принятия конвенции мир существенно изменился – ускорение темпов глобализации, изменение взаимоотношений стран на мировой арене, научно-технический

прогресс, появление и широкое распространение интернета – все это поспособствовало видоизменению международных отношений, и, как следствие, модернизации методов ведения дипломатических отношений. В связи с этими факторами некоторые пункты Венской конвенции на практике действуют не совсем должным образом, либо же не были учтены при составлении конвенции. Из-за этого в мире современной дипломатии возникают проблемы, связанные с регулированием деятельности дипломатов. Цель написания данной статьи – выявить недостатки Венской конвенции, определить важнейшие проблемы современной дипломатии и предложить пути их решения. Проблемы современной дипломатии и Венской конвенции изучали такие ученые: В. И. Попов [1], И. С. Алексеев [2], К. Ланкастер [3], Г. Киссинджер [4] и другие.

Тяжело представить современный мир без международных отношений. Это, можно сказать, ключевое понятие, которое способствует становлению и развитию государства от признания его существования до регулирования внешнеэкономической деятельности. Развитие международных отношений осуществляется благодаря деятельности министерств иностранных дел и работе дипломатов. Венская конвенция дает такие определения: «дипломатический агент есть глава представительства или член дипломатической персонала представительства», «глава представительства есть лицо, на которое аккредитуящим государством возложена обязанность действовать в этом качестве [1]. Большой юридический словарь дает нам такое определение: «один из способов реализации внешней политики государства. Осуществляется в форме официальной деятельности глав государств, правительств, органов внешних сношений государства и непосредственно дипломатов, способствующих достижению целей и задач внешней политики и защите интересов своего государства и своих граждан за границей». [2] То есть дипломат – представитель аккредитуящего государства в другом государстве, цель деятельности которого – установление доверительных, дружественных отношений между обоими государствами.

Согласно статьям 22, 23, 29, 30, 31, 37 Венской конвенции личность дипломатического агента, его имущество, рабочее помещение, частная резиденция, бумаги пользуются иммунитетом, то есть неприкосновенностью. Дипломатический агент не подлежит аресту или задержанию, на него не распространяется уголовная юрисдикция, гражданская и административная (за некоторыми исключениями). Иногда неприкосновенность дипломата нарушается либо спасает его. Стоит сказать, что профессия дипломата никогда не было безопасной – известны многие случаи покушения на жизни или убийства дипломатов. Так, 19 декабря 2016 года в Турции был убит российский посол Андрей Карлов. В 2012 году в г. Бенгази было совершено нападения на

посольство США – здание было обстреляно из гранатометов и стрелкового оружия. В результате нападения погиб посол США в Ливии Кристофер Стивенс. 17 марта 1992 года была совершена террористическая атака на посольство Израиля в Аргентине. Взрыв разрушил здание посольства, погибло 22 человека, ранено – 242 [7]. Естественно, что виновные в таких громких преступлениях всегда наказуемы, однако большая угроза подрыва отношений между государствами в ходе нападения на посольства и дипломатов все же существует и является масштабной проблемой.

Одна из редких, но все же проблем – ненаказуемость дипломата, который совершил нарушение закона страны пребывания, что портит имидж профессии и повышает недоверие общественности к дипломатам. Примером может послужить случай в США 1935 года. В результате нарушения правил дорожного движения к полицейскому в наручниках привели дипломата из Чехии. На что К. Хэлл, государственный секретарь, высказался так: «Если мы хотим требовать надлежащего обращения с нашими собственными представителями за границей, мы должны так же обращаться с иностранными представителями у нас», фактически наказав полицейских [8].

Еще одной проблемой является проблема предоставления дипломатических убежищ. Дипломатическое убежище – это предоставление какому-либо лицу возможности укрыться от преследований по политическим мотивам в помещении иностранного дипломатического представительства или консульского представительства, а также на иностранном военном корабле [9]. Согласно статье 41, пункту 3 Венской конвенции «помещения представительства не должны использоваться в целях, не совместимых с функциями представительства». И данная норма не всегда соблюдается. Ряд латиноамериканских стран предоставляет беженцам, скрывающимся от властей в основном по политическим или религиозным причинам, дипломатическое убежище на основе регламентирующих это договоренностей. Примерами таких соглашений могут послужить Гаванская конвенция 1928 года или же Каракасская конвенция 1954 года. В других же мировых государствах нет каких-либо нормативных актов, обеспечивающих регулирование предоставления дипломатического убежища. Тем ни менее, некоторые государства предоставляют такую возможность (например, Великобритания, США). Не смотря на это, обычно мировые державы осуждают то, что другие государства дают дипломатическое убежище. Какой тогда вывод, исходя из такой достаточно двудекой позиции, можно сделать? Возможно, при предоставлении дипломатического убежища беженцу государство руководствуется только своими политическими интересами. Можно ли признать, что страны ради достижения своих политических целей нарушают статью Венской конвенции, четко сообщающей о невозможности

использования дипломатического представительства или консульства как места пребывания для беженца? Этот вопрос требует дальнейших исследований, однако ясно одно – необходима доработка Венской конвенции, а именно указание пункта о запрете предоставления дипломатического убежища в здании консульства или посольства.

Подытоживая проанализированную информацию можем сделать вывод, что и по сей день существует достаточно много проблемных, нерешенных аспектов дипломатической деятельности, связанной с их регулированием Венской конвенцией о дипломатических сношениях. Данная тема требует более подробных исследований, основой для которых может стать данная статья.

Литература:

1. Попов В. И. Современная дипломатия: теория и практика: Курс лекций. Часть 1: Дипломатия – наука и искусство / ДА МИД РФ. – М., «Научная книга», 2000. 576 с. ISBN 5-7671-0083-7
2. Алексеев И. С. Искусство дипломатии: не победить, а убедить / И. С. Алексеев. – 4-е изд. – М.: Издательско-торговая корпорация «Дашков и К*», 2011. – 284 с. ISBN 978-5-394-01036-1
3. Carol Lancaster. Foreign Aid: Diplomacy, Development, Domestic Politics / The University of Chicago Press, Ltd., London, 2007 – ISBN-10: 0-226-47045-8
4. Henry Kissinger. Diplomacy / New York: Simon & Schuster, 1994 – © OCLC 32350622
5. Венская конвенция о дипломатических сношениях, [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://goo.gl/J1xwsD>
6. Большой юридический словарь. — М.: Инфра-М. А. Я. Сухарев, В. Е. Крутских, А.Я. Сухарева, 2003.
7. [Электронный ресурс] – Режим доступа: <https://goo.gl/N22bvs>
8. И.П. Блищенко, В. Н. Дурденевский. Дипломатическое и консульское право, – М., 1962. – С. 352

УДК 341:1

Юридичні науки

ОСОБЛИВОСТІ ВІДПОВІДАЛЬНОСТІ В СУЧАСНОМУ МІЖНАРОДНОМУ ПРАВІ

Щербінін К. В.

*студент Інституту підготовки
кадрів для органів юстиції України
Національного юридичного університету
імені Ярослава Мудрого
м.Харків, Україна*

Сьогодні Україна бере активну участь у всіх напрямках міжнародної діяльності, зокрема діяльності ООН, НАТО, найважливішими з яких є підтримання міжнародного миру та безпеки і зміцнення верховенства права у міжнародних відносинах, розвиток співробітництва у вирішенні проблем соціально-економічного й гуманітарного характеру, забезпечення прав людини. Метою статті є висвітлення важливих аспектів міжнародної діяльності: особливості притягнення до відповідальності тих, хто здійснює правопорушення в цій сфері, оскільки у майбутньому це питання буде відігравати вирішальну роль у тому, якими будуть міжнародні відносини з тією чи іншою державою. Дане питання досліджували такі науковці, як М. В. Буроменський, В. Г. Буткевич, В. Н. Денисов, В. І. Євінтов, О. В. Задорожній, Д. Б. Левін, А. С. Мацко, О. О. Мережко, Ю. О. Решетов, Л. Д. Тимченко, та ін. [1,с.234]

Але незважаючи на достатньо велику кількість праць з цього питання, поняття відповідальності у міжнародному праві сьогодні є дуже специфічним та невизначеним. І хоч інститут міжнародної відповідальності є одним із найдавніших інститутів міжнародного права, його норми й досі не кодифіковано.[2,с.204] У міжнародному праві під міжнародно-правовою відповідальністю розуміються конкретні негативні юридичні наслідки, що настають для суб'єкта міжнародного права в результаті порушення ним міжнародно-правового зобов'язання. [3,с.311]

Комісія міжнародного права ООН визначила зміст міжнародної відповідальності як ті наслідки, що те або інше міжнародне протиправне діяння може мати відповідно до норм міжнародного права в різних випадках, наприклад, наслідок діяння щодо відшкодування збитку та відповідних санкцій. Можна зазначити, що поняття «міжнародно-правова відповідальність» характеризується такими ознаками: вона настає за здійснення міжнародного правопорушення; реалізується на основі норм міжнародного права; пов'язана з визначеними негативними наслідками для правопорушника; спрямована на зміцнення міжнародного правопорядку. [4,с.30]

Норми, що визначають відповідальність держав у міжнародному праві, утворюють особливий міжнародно-правовий інститут. Зміст цього інституту змінювався відповідно до змін у розвитку міжнародного права.

Комісія міжнародного права на підставі узагальнення теорії та звичаєвих норм визначила такі принципи міжнародно-правової відповідальності: відповідальність за будь-які міжнародно-правові діяння держави; визначення суб'єктів таких діянь; визначення умов наявності міжнародно-правових діянь; незастосування внутрішнього права для визначення наявності таких діянь.

Враховуючи те, що науковці не дійшли згоди щодо поняття «міжнародно-правова відповідальність», Комісія міжнародного права визначила міжнародну відповідальність як «всі форми правових відносин, що можуть виникнути в міжнародному праві у зв'язку із правопорушенням, що вчинене державою, – незалежно від того, чи обмежуються ці відносини правовідносинами між державою, що вчинила неправомірну дію, і державою, яка безпосередньо постраждала, або ж вони поширюються також на інших суб'єктів міжнародного права, і, незалежно від того, чи обмежуються ці відносини зобов'язанням винної держави поновити право потерпілої держави та відшкодувати заподіяну шкоду, включають можливість самої потерпілої держави та інших суб'єктів застосувати до винної держави будь-які санкції, передбачені міжнародним правом». [5,с.86]

З урахуванням цього міжнародно-правову відповідальність можна визначити як зобов'язання суб'єкта міжнародного права потерпіти певні обставини негативного характеру внаслідок заподіяння шкоди іншому суб'єкту міжнародного права як у результаті вчинення міжнародного правопорушення, так і в результаті правомірної діяльності.

Комісія міжнародного права ООН у проекті статей про відповідальність 2001 р. у ст. 3 зазначає: «Діяння держави може бути кваліфіковане як міжнародно-протиправне лише на підставі міжнародного права. На таку кваліфікацію не може вплинути кваліфікація цього ж діяння як правомірного згідно з внутрішньодержавним правом». [4,с.8]

Згідно з резолюцією Генеральної Асамблеї ООН про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння держава несе відповідальність і у тому випадку, коли їй присвоюється поведінка: Поводження будь-якого органа держави розглядається як діяння даної держави по міжнародному праву незалежно від того, чи здійснює цей орган законодавчі, виконавчі, судові або які-небудь інші функції, незалежно від положення, що він займає в системі держави, і незалежно від того, чи є він органом центральної влади або адміністративно-територіальної одиниці держави. Поняття «орган» включає в себе будь-яку особу або будь-яке утворення, що має такий статус за внутрішньодержавним правом (Стаття 4). Поводження особи або утворення, що не є органом держави у відповідності зі статтею 4, але вповноваженого правом цієї держави здійснювати елементи державної влади, розглядається як діяння цієї держави по міжнародному праву, за умови, що в цьому випадку ця особа або утворення діє в цій якості (Стаття 5). Поводження органа, наданого в розпорядження держави іншою державою, розглядається як діяння першої держави по міжнародному праву, якщо цей орган діє для здійснення елементів державної влади тієї держави, у розпорядження якої він наданий (Стаття 6)б. Найчастіше держава несе відповідальність за дії або бездіяльність своїх

виконавчих органів: міністерств і відомств, армійських і поліцейських підрозділів, прикордонних і спеціальних служб, аж до нижчої ланки виконавчої влади. [7,с.5-6]

Держава не може ухилитися від відповідальності, посилаючись на ту обставину, що відповідно до внутрішнього законодавства ці дії не потрібно робити або потрібно робити іншим способом. У Віденській конвенції про право міжнародних договорів 1969 р. встановлено, що держава «не може посылатися на положення свого внутрішнього права як виправдання для невиконання нею договору» [8,с.466-467]. Аналогічне положення містить і Резолюція, прийнята Генеральною Асамблеєю ООН про відповідальність держав за міжнародно-протиправні діяння. Тільки у разі, якщо особа діяла або не діяла не як посадова особа або органа держави, її поведінка не стосується держави. Однак, якщо фізична особа, що не володіє офіційним державним статусом, своїми діями зазіхає на права й інтереси іншої держави, що охороняються міжнародним правом, то держава, що не забезпечила захист цих прав і інтересів, буде нести міжнародно-правову відповідальність.

Якщо говорити про злочинні вчинки фізичних осіб проти міжнародного права, вони є підставою для кримінального, а не міжнародно-правового покарання. Це такі дії фізичних осіб, які порушують норми міжнародного права і тому заборонені нормами внутрішньодержавного права.

Перелік міжнародних злочинів, за які поряд з державами несуть відповідальність і індивіди, включений у Статут Міжнародного Військового Трибуналу в Нюрнберзі, складався з трьох категорій: злочин проти миру, військові злочини, злочини проти людства. З часом даний перелік міжнародних злочинів розширився. У Конвенції про попередження злочинів геноциду і покарання за нього 1948 р. і Конвенції про ліквідацію апартеїду і покарання за нього 1973 р. [9] геноцид і апартеїд кваліфікуються як злочини проти людства, відповідальність за які несуть поряд з державами і фізичні особи. За чинними нормами міжнародного права міжнародні злочинці підпадають під карне переслідування міжнародними карними судами, що створені на основі спеціальних міжнародних угод. Прикладами можуть бути Міжнародні Військові Трибунали в Нюрнберзі (1945–1946) і в Токіо (1946–1948), інші злочинці несуть відповідальність за вчинені злочини на підставі карного законодавства відповідних держав.

Сьогодні пріоритетним завданням учасників міжнародного права є розробка ефективної законодавчої моделі й обмін інформацією серед держав щодо відповідальності за міжнародні злочини. У цьому зв'язку необхідно розробити міжнародні стандарти і сприяти їх впровадженню у національні законодавства. Слід співпрацювати з регіональними органами влади для здійснення колективних дій у всіх регіонах світу. Також національне

законодавство є ефективним засобом контролю над новими формами і видами прояву злочинних дій суб'єктів міжнародних відносин, тому ті норми, що регулюють питання відповідальності, які є в законодавствах деяких країн, але ще не прийняті міжнародними стандартами, повинні бути включені до них.

Література:

1. Тункин Г. И. Теория международного права / Г. И. Тункин ; [под общ. ред. Шестаков Л. Н.]. – М. : Зерцало, 2015. – 416 с. – С. 234.
2. Лукашук И. И. Право международной ответственности / И. И. Лукашук. – М. : ВолтерсКлувер, 2004. – 432 с. – С. 204.
3. Міжнародне право : навч. посіб. / За ред. М. В. Буроменського. – К. : Юрінком Інтер, 2005. – 336 с. – С. 311.
4. Проект статей об ответственности государств за международно-противоправные деяния 2001г. // Доклад Комиссии международного права о работе ее пятьдесят третьей сессии : доклад ООН (A/56/10). – Нью-Йорк : ООН, 2001. – С. 26–46.
5. Лисовский В. И. Международное право / В. И. Лисовский. – К. : Киевский государственный университет им. Т. Г. Шевченко, 1995. – 478 с.
6. Віденська конвенція про право міжнародних договорів : від 23 травня 1969 р. // Відомості Верховної Ради Української РСР. – 1986. – № 17.
7. Кодекс поведінки посадових осіб у підтриманні правопорядку : прийнято Резолюцією 34/169 Генеральної Асамблеї ООН від 17 грудня 1979 р. // Права людини і професійні стандарти для військовослужбовців в документах міжнародних організацій. / упоряд. Т. Яблонська. – К. : Сфера, 1999. – 342 с.
8. Буткевич В. Г. Міжнародне право. Основи теорії : підручник / Буткевич В. Г., Мицик В. В., Задорожній О. В. ; за ред. В. Г. Буткевича. – К. : 2011. – 608 с.
9. Конвенция о пресечении преступления апартеид и наказания за него от 30 ноября 1973г. [Електронний ресурс]. – Режим доступу: http://zakon0.rada.gov.ua/laws/show/995_149

